

Sietai

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1983

4

liepa
rugpiūtis

TURINYS

M. M. Slavėnienė	Moderniškos Lietuvių kaimo jaunimo dainos	4
K. Grigaitytė	Eilėraščiai	7
S. L.—L.	Ar išgelbės mus Vokietija?	8
D. Sadūnaitė	Ugnies Žiedas	12
Br. Šimkienė	Lietuvių virtuvė	15
• Knygos	B. M. — “Tiltas per Nerį”	18
	B. Lukoševičienė — “susitikimas pamary.”	19
• Moterys pasaulyje	O. Galiūnaitė — Marija Varnienę prisimenant	23
• Rankų darbai	V. Matulaitis — Juostų audimas	24
• Šeiminių kampelis	Veda L. Murauskienė	28
• Sveikata	A. Vasiūnienė — Naturalus gydymas	30
• Atsiųsta paminėti		31

ILIUSTRACIJOS

Tarabildienė	Kanklininkė	4
J. Galkus	Žemaitija	5
A. Kučas	Marti	6
V. Jurkūnas	Kraičio skrynia	7
V. Klemka	Paukščiai skrenda	8
J. Pekeliūnas	Kiemelis Vilniuje	10
A. Makūnaitė	Pieta	11
K. Šimonis	Kapinaitės	12
A. Ličkutė	Keramika	13
A. Ličkutė	Keramika	14
A. Švežda	Daiktai	15
V. Černiauskaitė	Ornamentika	16
V. Jurkūnas	Iliustracija	16

“MOTERIS” LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1983 m. Nr. 4 (154)

NORA KULPAVIČIENĖ — redaktorė

S. GIRDAUSKIENĖ — lituanistė, Z. DIDŽBALIENĖ — korektorė

I. KAIRIENĖ — skyriaus vedėja, L. MURAUSKIENĖ — skyriaus vedėja

B. PABEDINSKIENĖ — administratorė, R. STABAČINSKIENĖ — ekspeditorė

LEIDŽIA KANADOS LIETUVIŲ KATALIKIŲ MOTERŲ DRAUGIJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, Ont. M6H 1A8, Canada

Spaudė Litho-Art Limited, 971 College St., Toronto, Ont. M6H 1A6

Prenumerata metams \$10.00, garbės prenumerata \$15.00, vieno numerio kaina — \$1.75

Viršelis — lietuviškas audinys.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taisyti bei tvarkyti savo nuožiūra.

“MOTERIS” Lithuanian Women’s Magazine. 1983 m. Nr. 4 (154)

Printed by Litho-Art Limited in Toronto, Ont.

moteris

1983

4 (154)

ANTROSIOS
PASAULIO
LIETUVIŲ DIENOS

1983 ČIKAGA

D. TARA-

MODERNIŠKOS LIETUVOS

KAIMO JAUNIMO

DAINOS

M.M. MYKOLAITYTĖ-SLAVĖNIENĖ

J. GALKUS

ŽEMAITIJA

Su anuoju Lietuvos laisvės rytu atgimė ir Lietuvos kaimas. Tas atgimimas ypač reiškėsi jaunime, jaunimo dainose. Negali gi jaunimas visą laiką dainuoti tas pačias senoviškąsias — daugiausia motulių, verpiant išlinguotas — liūdesį, vargą, sunkų gyvenimą, jaunamartės “bėdeles” “rokuojančias” (“Aš parėjau pas motinėlą bėdelių bėdavoti” ...) liaudies dainas. Besikeisdamas laikas keičia visą aplinką ir žmonių nuotaikas.

Atsimenu, gal po metų kitų, atgavus tautos nepriklausomybę, mano tėviškėje buvo sukviesta plunksnų plėšymo talka. Tokiai talkai paprastai kviečiamos moterys, daugiausia kaimo merginos. O kur merginos, ten, aišku, traukia ir bernai, taikydami jau į talkos pabaigą, kad, talkai pasibaigus, galėtų kartu su merginomis dar ir pasilinksinti, dainą patraukti. Taip tada ir pas mus susirinko visas Pilotiškių kaimo gražusis jaunimas. Aš tada buvau dar tik paauglė mergaitė, prie jaunimo dar negalėjau pritapti, tai tik užstalėj sėdėjau (“pasirėmus ant rankelių”) ir sekiau bedainuojantį ir bejuokaujantį jaunimą. Man ir tai buvo įdomu ir gražu.

Kokias ten kitas dainas dainavo, dabar nebeprisimenu. Bet viena ypač palietė mano širdį, gal dėl to ir į atmintį įsispaudė giliau, tai buvo “Užtrauksim, broliai.

naują giesmę”. Kaip vėliau, jau besimokydama gimnazijoje, sužinojau, tai buvo Maironio žodžiai, J. Naujaliao melodija — “Jaunimo Giesmė”. Aišku, taip žodžiai, taip melodija jau buvo kiek iškreipta, pritaikyta kaimui. Bet šią dainą kaimo vyrai dainavo pakiliai, užsidegę. Ir mane pačią tartum kelte kėlė ta daina. Paskui dar ilgai skambėjo man ausyse: “Užtrauksme, broliai, naują giesmę, kurią jaunimas tesupras. Ne taip giedosme kaip lig šiolei — kitas mąstysime dūmas ...”

Kaip ši daina pakliuvo į kaimą? Spėju, kad ją parvežė iš Nepriklausomos Lietuvos kariuomenės grįžę ar atostogų parvažiavę kariai, kurie jaunoje Lietuvos kariuomenėje turėjo progos lavintis, šviestis, na, ir miestiskų naujovių įsigyti. Kaimas stebėjo ir sekė miestą. Ten spietėsi inteligentija, ten gyvenimas judresnis, gyvesnis. Iš miesto kyla visokios mados, naujovės, taigi ir kitokia daina. Atsimenu, kai parvažiuodavau atostogų į tėviškę, sutikus kaimo merginas, jos tuoj klausdavo: Gal žinote kokių naujų dainų? Pati dainai gabumą kaip ir neturėdama, tas kaimo mergaites naujų dainų pamokyti negalėjau. Bet jei kokia girdėta daina stipriau “įsimesdavo” į mano širdį, aš su ja susigyvendavau, net ir padainuoti galėdavau. Taip manyje savo laiku, jau besimokant

kazimieriečių gimnazijoje Kaune, buvo įsigyvenusi linksmos nuotaikos dainelė “Aš mergyte, kaip rožytė”. Ją pirmą kartą išgirdau gimnazijos vakarėly dainuojant mūsų gimnastikos mokytoją K. Steponaitytę (vėliau Marijošienę). Ji taip gyvai ir pagaunančiai buvo sudainuota, kad, kaip sakiau, manyje įstrigo ilgam laikui. Vienų atostogų parvažiavusi į tėviškę šiąją “Aš mergytė, kaip rožytė” pamokiau pas mus siuvusią mūsų kaimo siuvėją Elzytę Palšytę – gerą dainininkę, gražiabalsę. Ne po ilgo, jau tą pačią vasarą, girdėjau dainuojant visas mūsų kaimo merginas. Kaime ta dainelė prigijo visam laikui. Žinoma, melodija iškrypo “tempas” buvo pernelyg ištęstas — pagal kaimo įprastą dainavimo būdą.

Taip kaimo jaunimo dainos pradėjo įgauti maišytą, pusiau miestiską, pusiau kaimišką pobūdį.

Iš kaimo kilę gimnazistai ir studentai tų miestiskų dainų vis daugiau ir daugiau parveždavo mėgstančiam dainuoti kaimo jaunimui. Tarp šių miestiskųjų pasitaikydavo dainų, kurių žodžiai sukurti mūsų poetų. Bet šios dainos kaime “sukaimietėdavo”, nes, kaip jau minėjau, jos būdavo tuoj pritaikomos kaimo dvasiai — taip žodžiais, taip melodija. Ir šiandien, besusi-rašinėdama su Lietuvos kaimo žmonėmis, visai atsitiktinai užkliudėme dainų temą. Nustebau nepaprastu entuziazmu dainai (dėja, dėl dabartinės okupacinės būklės jau benykstančiai kaimo tikrajai liaudies dainai). Šermukšnėlė rašo: “Prisimenu dainų gal daugiau nei penkiasdešimt ir galėčiau visas padainuoti, Jūs negirdėsit ...” Laiške įrašytuose poros dainų tekstuose kaip tik ir atpažįstama anoji miesčioniška įtaka. Štai daina, kaip rašo Šermukšnėlė, “kaip skundžiasi bernelis, kad mergelė į miestą iškeliauja”:

*Mūsų sodžius pavasarį žydi.
Kvepia pievos purienų žiedais.
Meilės, laimės tau nieks nepavydi.
Ar gyvent čia nebuvo gerai?*

*Už tą sodžių, kur verkia, kur šlama,
Kur prie vieškelio svyra linai —
Tik už vieną jazmino žiedelį
Aš numirti galiu amžinai.*

*Mūsų sodžius tau svetimas liko.
Nebučiuos tavo kojų rasa.
Nebepinsim svajonių vainiko,
Tau nepuošiu žibutėm kasas.*

*Liūdnai skundies, mergaite tu kaimo:
Pirkios dūmai tau graužia akis.
Gal mieste tu surasi sau laimę,
Galbūt miestas ponias padarys.*

*Kaip tėvynės mūsų girių žaliųjų —
Lyg vienuoliai suklupę maldos —
Kaip atodūsis mirt pasmerktųjų
Amžiais vienas tik balsas kartos:*

*Neišėik, neišėik tu į miestą,
Negraudinki močiutės širdies.
Tu ten laimės tikriausiai nerasi,
Reiks sugrįžti netekus vilties.*

*Nematysi saulėleidžio aukso,
Negirdėsi lakštutės maldos.
Ir tarp mūrų tenai nematysi
Kaip kris žiedas nuo vyšnios šakos.*

*Čia žiedai kris kaip dienos, kaip naktys.
Kai gyvenimas visas nukris.
Tik tau vienai, tau vienai mergaitei
Prarasta praeitis nesugrįš.*

*Tu vaivorkytės šventės nelauksi.
Nesimelsi tu žiedui baltam.
Gal ir tu, mylima mūsų sese,
Greit paklysi pasauly svetimam.*

*Tavo tėvo pakrypęs namelis
Liks našlaitis apleistas visų.
Senas beržas svyruoklis prie kelio
Vis ilgėsis tavųjų dainų*

*Kur tos žvaigždės, kur tos sidabrinės,
Kur mirgėjimas jų nuostabus?
Gal ir tu neregėjai žydrinės,
Kad keliauji suklupt prieš stabus.*

A. KUČAS
MARTI

* * *

*Kas tave guos, mergaite, kelionėj?
Iškeliaujant taip skirtis graudu,
Ir armonika taip gailiai groja,
Jog ir vargą čia vargti saldu.*

*Tave vieškeliu lydi išeinant
Skausmas, juokas ir džiaugsmas, vargai.
Sodžiaus brolių išgirdusi dainą
Ant kalnelio rymosi ilgai.*

*Tavo tėviškė rymo prie kelio.
Dvelkia kvapas daržely gėlių.
Tau negaila palikti Smūtkelio,
Tau negaila rūtelių žalių.*

*Tau negaila šventosios žemelės,
Aukso varpų, papuoštų rasos,
Samanotos šiaudinės pirkelės
Puikūs rūmai mieste neatstos.*

*Tau negaila ugnies vaidilutės
Iš legendos močiutės senos.
Nežydės antrą kartą jaunystė.
Širdis moja sugrįžti atgalios.*

*Neišeik. Pasilsėk prie vartelių
Parymoti tyliais vakarais.
Kaip dvelkimas švelnučio vėjelio,
Gal ir laimė per lauką ateis.*

*Bris per girią, kaip eglių ošimas,
Pasipuošus žiedais kadugių.
Kaip saulėleidžio varpo gaudimas,
Bris per plaukiantį lauką rugių.*

*Neraudoki senoji močiute,
Neverki sesute gailiai.
Vyšnių sodai gegužų pabalę —
Tu sugrįši galbūt per vėlai.*

Lauks močiutė tavęs ten pas kryžių.

*Maldos žodžiai jos skundą lydės.
Vėl sugrįši atgal tu į sodžių —
Dar tenai visi tave mylės.*

Kas galėtų tiksliau pasakyti kaip ši poeminė, 20 posmų, daina sukurta? Keli posmai atpažįstami kaip Eugenijaus Gruodžio (Prano Gudaičio) kūryba. Keturi posmai randami Marijampolėje išleistoje (be datos) Kazio Algėno novelėje “Ji pakeitė jo siekimus”. Tai ir viskas, kas man žinoma. Tik viena aišku: daina nėra liaudies kūryba. Gal kelių, daugiau mokslo ragavusių autorių.

O štai dar viena — humoristinė — apie modernišką Lietuvos kaimo mandruolę:

*Lietutis lyja, sniegeliai byra,
O aš galvoju, kur gauti vyrą.
Oily-oilele, oily-oilele,
O aš galvoju, kur gauti vyrą.*

*Trisdešimt metų kai viena diena,
O aš be byro vargstu tik viena.
(tas pats refrenas kiekvienam posme po pirmųjų
dviejų eilučių — M.Sl.)
Kai neturėjau trisdešimt metų
Ne viens norėjo už žmoną vesti.*

*O aš jaunutė vis taip galvojau:
Gėda tekėti man už artojo.
Sau valdininką prisiviliosiu,
Nieko nedirbsiu, tik uliavosiu.*

*O artojėlis prakaitu dvokia
ir apkabinti švelniai nemoka.
Joks valdininkas man nesipiršo.
Ir artojėlis visai užmiršo.*

*Oi kur mes eisim, ką mes darysim?
Karklynuos lysim, žvirblius baidysim.
Reiks prie davatkų prisirašyti
Ir davatkaujant Dievo prašyti,*

*Kad už mergystės stoną nekaltą
Angelai neštų rūbelį baltą,
Kad nors po mirčiai danguje vietą
Aukščiau iškeltų už visą svieta.*

Ši dainelė, pašiepianti kaimo merginą, svajojančią ištekti už valdininko, aišku, sukurta jau Nepriklausomos Lietuvos laikais, nes ar gi galėjo būti svajojama prisivilioti nevalyvą “burlioką”? Taip moderniška Lietuvos kaimo jaunimo daina turtėjo naujais variantais.

Ir šiandien mūsų išeivija turi būti dėkinga mūsų chorams, mūsų solistams, kurie tebegaivina mus tautiškai jautria, gyva poezija — lietuviškąja daina.

APMASTYMAS

Koks didis
Dievas! ...
Kokia maža saulė ...
Žemė — duona, ašaros, kraujas
po žydėjimo skėčiais.
Akyse sutelpa miškai ir vandenys,
su žvaigždžių plotais — pilnatis.
Gi mūsų širdyse neturi vietos
ant savo rankų žemę supdams
Jis.

SAPNAS

Sapnavau tave
taip artimą ir jauką:
... rodos tebelaikiau ant delno
gėlyną tą,
kuris, kadais, abiem priklausė.
Net ir dabar jis gyvas,
kai viskas jau aplink išmirę.

Savais keliais nuėjome kiekvienas
neatsigręždami nei sykį.
Kai vėl pražydo chrizantemos
šimtažiedės —
— kas dabar mus sieja,
atsakyki? ...
Ar toji rankų šiluma gėlynuos
anų pavasarių ir rudenį
net ir kape pabudina?

NEKALTINK

Jau išstoli šaukiu tau,
jau išstoli tau moju.
Nekaltink dešinę nei kairę
už prarastą rytojų.

Nekaltink dešinę nei kairę
kam dovanas dalino
Išaudėm drobes kraičiams
išaudėm gryo lino ...

ANAPUS DURŲ.

Sumesk į aketę:
laimę
gėlą
pyktį
meilę.
Pasilik sau
tik rytojaus dieną
pilną pažadų.
Ir šių raktų
skambėjimą —
— anapus durų.

V. KLEMK

PAUKŠČIAI SKRENDA

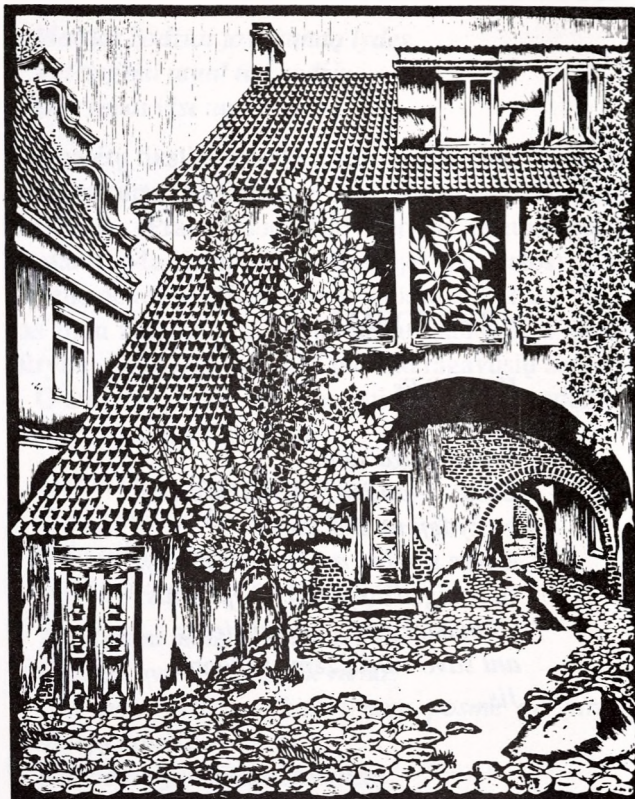

AR IŠGELBĖS MUS

VOKIETIJA?

(Karo meto atsiminimai)

S.L.—L.

J. PAKELIŪNAS

KIEMELIS

Birželio mėnesio keturioliktą dieną vėlai paskambino Elenutė J. susijaudinusi balsu pasakė: “Rytoj rytą sovietų kariuomenė užima Lietuvą!” ir padėjo ragelį. Aš nė žodžio neatsakiau nes atrodė, kad grimstu į kažkokią bedugnę. Vyras dar nebuvo sugrįžęs iš darbo. Kiek atsipeikėjusi, nuėjau į vaikų kambarį ir atsiklaupusi meldžiausi Dievo malonės savo vaikams, o gal ir visiems Lietuvos vaikams. Netrukus sugrįžo Juozas, jo veidas buvo išblyškęs, beveik melsvas. Turbūt ir aš jam negeriau atrodžiau, nes suprato, kad jau žinau. “Pasimelskime”, pasakė, “nes nieko kito tuo tarpu negalima daryti”. Kelias valandas svarstėme, kaip elgtis. Buvo aišku, kad žinomus veikėjus pirmiausia likviduos. Trečią valandą ryto atėjo V. Jasaitis ir plk. Šepetys. Siūliau Juozui ir jiems slėptis, bet visi trys griežtai atmetė. “Jei reikės,” atsakė, “kovosime visokiais būdais ir mirsime savoje žemėje.” Lauke aušo. Rytas prieš saulėtekį buvo toks ramus, kad sode joks lapelis nekrutėjo. Gamta atrodė apmirusi, tik nerimas ir nežinia slėgė mūsų širdis. Išlydėjome draugus. Gatvėje stovinėjo kaimynai: mūsų kūmai Švelnikai, Nausėdai, Bajorinas ir Petravičius. Visi nerimo apimti, pasimetę. Niekas tikrai nežinojo, kas tikrai darėsi. Pagaliau vyrai nusprendė eiti į darbą. Tą rytą nė vienas iš mano pacientų neatėjo. Išėjau į kiemą, diena buvo graži, vaikai žaidė. Jie dar per maži,

kad suprastų, kas darėsi, ką pergyvenome. Galvojau, kad tik galėčiau vaikus išsaugoti. Mano kaimynė Nausėdienė, visada elegantiška moteris, išeina į darbą labai paprastai apsirengusi, be skrybėlaitės. Net nustebau, nes niekad jos tokios nebuvau mačiusi. Pastebėjusi mano nustebimą, pasakė: “Dabar negalėsime nešioti nei skrybėlaičių, nei vyrai — kaklaraiščių. Kodėl negalėsime? Nei aš jos klausiau, nei ji man atsakė.

Juozas parėjo apie 14 val. Pasakė, kad jau rusų tankai netoli Kauno, prezidentas pasitraukė į Vakarus ir nežinia, kas palaikys tvarką krašte. Pasiūliau išimti pinigų iš banko. “To daryti negaliu, negi tik mūsų pinigai gali pražūti. Panikos kelti nereikia.” O kaip labai jis klydo. Viskas pražuvo tiems, kurie tą dieną nesuskubo išimti. Juozas kažkodėl buvo optimistiškai nusiteikęs. Galvojo, kad politikoje dalyvavę galbūt turėtų pasislėpti ar pasitraukti, bet ne kultūrinį darbą dirbantieji. Ir kaip jis vėl klydo, ne jis vienas klydo. Apie 15 val. rusų tankai jau riedėjo Laisvės Alėja.

Kartais žmogui kažkas pasidaro, kad sunkiomis valandomis nebeatskiria svarbių dalykų nuo nesvarbių. Taip ir man atsitiko. Laisvės Alėjoje turėjo skrybėlių saloną nuo komunistų pabėgę caristinės Rusijos didikai Kempinskiai. Aš ten buvau užsakiusi dvi skrybėlaites.

Sumaniau jas atsiimti. Gatvėmis autobusai jau nebevažinėjo, todėl ėjau pėsčia. Turbūt visada regėsiu tą vaizdą, kokį pamačiau. Tankai, apkaišyti žalumynais, dundėjo, laužydami gatvių asfaltą. Suvargę kareivėliai dairėsi aplinkui, laikydami paruoštus ginklus. Žmonių gatvėje daug, vienų veidai rimti, susirūpinę, kiti, daugumoje žydėliai, sveikino, šūkavo. Prie skrybėlių krautuvės stovėjo Kempinskis su žmona, abu gana linksmais veidais. Aš jų paklausiau: “Atrodote patenkinti?” Jie man atsakė: “O vis dėlto savi žmonės.” Pasiėmiau savo skrybėlaites, kuriomis dar pasinaudojau vieną kartą, o baigiau dėvėti jas jau Vokietijoje. Grįžau namo lyg ramesnė. Tokia jau žmogaus prigimtis, jei nieko nebegali pats padaryti ar pakeisti, tai savo likimą pavedi Dievui. Kažin ką daro tokiu atveju netikintieji? Tada taip tikėjau ta pagalba ir taip daug kartų ją tikrai pajutau.

Naktimis negalėjome miegoti. Jautėme, kad kažkas turi įvykti. Sklido gandai, kad bus areštai, kad kai kurie bėga į Vokietiją. Siūliau Juozui pasišalinti, tikėjau, kad man su vaikais nieko nedarys. Bet jis apie pasitraukimą net kalbėti nenorėjo. Galvojome, kad kaip nors galima bus gyventi.

Po poros dienų atėjo įsakymas likviduoti visas organizacijas, perimti laikraščius ir spaustuves. Visų nuotaika krito. Juozas tuo laiku buvo Liet. Kat. centro pirmininku. Kartu su dr. J. Petrausku ir I. Skrupskeliu — “Ryto” redaktorium nuėjo pas komisarą išsiaiškinti padėties, norėdami pabrėžti, kad jų dirbamas darbas yra kultūrinis, ne politinis. Grįžo nusiminę. Tarėmės, ką daryti, bėgti jau per vėlu, bet nusprendėme, kad visus raštus ir laiškus reikia sudeginti. Mūsų virtuvėje buvo didoka kepimo krosnis, kurią naudodavome laike švenčių, kada reikėdavo daugiau kepti. Nutarėme ten sukišti visus popierius ir sudeginti. Taip ir padarėme. Po kiek laiko išėjau į kiemą, pasižiūrėjau į kaminą ir išsigandau. Juodi dūmai kamuoliais veržėsi aukštin. Šokome gesinti. Tuo tarpu kažkas pradėjo smarkiai skambinti ir belstis į duris. Baisiai persigandome. Pasakiau Juozui: “Neskubėk atidaryti, o aš baigsiu gesinti.” Paaiškėjo, kad beldė vaikai, nes negalėjo atidaryti vartelių, kuriuos visada uždarydavau, kad jie neitų į gatvę. “Dėdė nori įeiti, bet mes negalime atidaryti vartelių,” pasakė atėjęs Romukas. Kelias minutes pergyvenome baisią baimę. Tik vėl atsipeikėjus pasidarė šviesiau. Juozo brolis atėjo pasakyti, kad jis slėptųsi, nes visi kalba apie areštus. Buvo savaitgalis, todėl nutarėme važiuoti pas mano seserį. Ten kažkaip ramiau pasijutome. Pirmadienį Juozas su sūnėnu Vytu vėl išvažiavo į Kauną pasižiūrėti ir žadėjo antradienį grįžti atgal. Sekančią dieną buvo gražus oras, todėl visi

nuėjome į stotį pasitikti grįžtančiųjų. Žiūrime — Vytas eina vienas. Vaikai pradėjo klausti, kodėl tėtė neatvažiavo. Bet iš jo akių supratau, kad kažkas netvarkoje. Man vienai tepasakė, kad Juozą naktį areštavo. Kaimynai sakė matę, kaip privažiavo kalėjimo vežimas, du uniformuoti vyrai įėjo į namus ir labai greitai išvedė mano vyrą. Parvažiavusi į Kauną, paėmiau vežiką. Jis, rusas, džiaugėsi, kad dabar būsią labai gera, kai visus ponus susodino kalėjiman. Radau namo duris užantspauduotas. Kaimynas patarė eiti saugumo įstaigon ir prašyti raktų. Nuėjau — pareikalavo, kad kas nors paliudytų, kad tai mano namai ir kad aš ten gyvenanti. Laukiau gerą valandą, kol sužinojau, kad raktus man atiduosią. Į namus mane lydėjo vienas saugumietis ir vis šnekėjo, kaip dabar būsią gera darbininkams. Jis nedavė man raktų, o tik pats atrakino vieną vaikų kambarį ir virtuvę. Sakė man, kad kituose kambariuose apsigyvensią “liaudies žmonės”. Vėl nuėjau sauguman ir prašiau, kad grąžintų man kitų kambarių raktus. Tuo laiku pasirodė ten dirbantis buvęs mano pacientas. Paprašiau jo, gal galėtų pagelbėti. Dar palaukus, atėjo kitas ten dirbantis ir pagaliau atidavė man raktus pastebėdamas, jog mano laimė, kad buvau gera “liaudies” žmonėms.

Po kelių dienų grįžo ir motina su vaikais. Vienas pažįstamas patarė eiti sauguman prašyti leidimo pasikalbėti su areštuotu vyru. Nuėjau ne viena, o su pažįstama, kurios vyras irgi buvo areštuotas, tik jinai nežinojo, kur jo ieškoti. Aš įėjau saugumo įstaigon pirma, o jinai kiek vėliau, ir nudavėm nepažįstančios viena kitos. Kai pasisakiau, ko atėjusi, liepė man eiti pas kalėjimo viršininką. Palaukus porą valandų, mane pašaukė ir pasakė, kad leisią pasimatyti su vyru, kai baigsis jo tardymas. Paklausiau, o kada baigsis tas tardymas? “Pranešim jums į namus, o dabar eikit ir netrukdykit mums darbo”, atrėžė. Po dviejų dienų kažkas paskambino telefonu ir pasakė, kad mano vyras pervežtas kalėjiman. Dar po poros dienų gavau žinią, kad moterys renkasi prie kalėjimo vartų Mickevičiaus gatvėje prašyti, kad perduotų jų vyrams atneštus baltinius. Nuėjau. Buvom tik dvi tuo laiku. Ilgai laukėm, kol sargas paėmė mūsų ryšulius ir užrėkė daugiau čionai nevaikščioti. Po poros dienų išjungė mano telefoną ir uždraudė priimti pacientus. Kažkas įsakė man eiti dirbti žydų vaikų prieglaudon. Nuėjusi mėginau dirbti jų dantų kabinete, o vaikai kalba tik žydiškai, tai nesusikalbėjau. Pranešiau prieglaudos vadovybei, o jie nieko nesakė, tik galvom pakratė. Išėjau nieko nelaimėjusi.

Po kiek laiko pradėjo skliti gandai, kad vokiečius ar

vokiečių kilmės žmones leisią išvažiuoti Vokietijon. Viena šeima patarė man tuo pasinaudoti, nes mano pavardė panaši į vokišką. Ir jie galvojo tokiu būdu išvažiuoti. Patarė man pasilavinti vokiečių kalboje, kurios buvau pramokusi gimnazijoje. Jie jau susiradę sau vokietuką, kuris jiems duodas pamokas. Aš bijojau, bet jie mėgino užtikrinti, kad niekas pašalinis nesužinosias mūsų sumanymų. Pradėjusi pasitobulinti pamokas su tuo man rekomenduotu mokytoju, pastebėjau, kad jis praktiškai moko, reikalauja tik to kas būtina, tai yra tik kalbėti. Kartą man išleidžiant iš namų vokiečių mokytoją, mano kaimynas pastebėjo, keistai sužiuro nustebug klausė manęs, ko čia tasai vyrukas norįs mano namuose. Paaškinau reikalą, kad pasitobulinti vokiškai kalbėti, gal tas pagelbėtų išvaduoti vyrą iš kalėjimo. Mano kaimynas regimai išsigando ir pasiūlė užėti į namus pasikalbėti. Jis įspėjo mane saugotis to mokytojo, nes jis esąs pavojingas politiškai. Susirūpinau. Kitą dieną atėjęs mokytojas, kaip visada nustatytu laiku pirmą valandą, tuoj ir ramina mane, sakydamas: “Nebijokit manęs, aš nei jums, nei jūsų draugams nieko blogo nedarysiu, bet jei bijot, tai daugiau čia nebeateisiu”. Sumokėjau jam daugiau nei reikėjo ir maldavau nepražudyti manęs ir mano vaikų. Jis vis kartoj, kad nebijočiau, kad jis lietuviams nekenkiąs. Ilgai nelaukus, Kaunan atvažiavo vokiečių komisija repatrijantams registruoti. Nuo savo nežinomo užtarėjo gavau laišką per rankas — atnešė vaikas perrištu žandu. Abejojau, kas daryti? Būtų gerai, jei pripažintų teisę išvažiuoti Vokietijon dėl vyro vokiškos kilmės. Bet kas būtų su mumis, jei rusai nepripažintų mums tokios teisės? Čia vėl griaužiuos, kad neatlikčiau savo pareigos nepabandžiusi gelbėti vyrą, kad ir su pavojumi. Kitą rytą nuėjau bažnyčion, žmonių nedaug, priėjau prie klausyklos. Pasakiau klebonui, kokia būsianti mano išpažintis, kokių patarimų aš čia atėjusi. Klebonas išklausė ir, nieko konkretaus neatsakęs, pasiūlė vėl ateiti rytdieną prie tos klausyklos. Visą naktį nesumerkiau akių. Rytą nuėjusi bažnyčion, radau tą patį kunigą manęs laukiantį. Patarė pasitikėti Dievo malone, ryžtis žygiui. Peržegnojęs mane, pažadėjo sekmadienį paaukoti mišias už mano šeimą. Pasijutau stripresnė.

Po poros dienų gavau šaukimą į apklausinėjimą. Žmonių nedaug. Už stalo sėdi vokiečių atstovai viename gale, o rusai kitame. Tvarkdarys vokiecis liepė visiems užsiregistruoti ir laukti savo eilės. Paklausė pavardės ir nurodė, kur atsistoti. Prasidėjus apklausinėjimui, pirmiausia ėjom pas vokiečius. Patikrinę pasus ir pavardes, siuntė pas rusus. Jie ilgai vartė mano pasą ir grąžino jį vokiečiams, sakydami,

A. MAKŪNAITĖ

PIETA

kad jie čia nieko vokiško nematą, reikėsia dar patikrinti. Vokietijos atstovas pasidėjo mano pasą, o už jo stovėjęs padėjėjas Lietuvos vokiecis padrasinančiai linktelėjo man galva. Kitas netoli stovėjęs vokiecis pašnibzdėjo man palaukti. Dar patikrinęs du žmones, vokiecis, ramiai vartydamas mano pasą sako rusui, kuris darė sprendimus: “Išduokim jai pasą, o jinai tegul pristato daugiau žinių apie savo vokišką kilmę, kadangi jos vyras esąs tikras vokiecis. Iš kalėjimų veš vėliau, tai jai gali būti per vėlu su savais popieriais”. Rusas paėmė mano ir motinos pasus, o tuo tarpu nežymiai priartėjo toks vyras su moteriške ir sako, kad palauktume dar kiek. Rusas paliepė man ateiti rytoj. O tie mano nežymūs globėjai, vyras su moteriške, lyg tarp savęs

kalbėdamiesi, taiko man: ryt anksti atvažiuosias vežikas, būkit pasiruošusi su kuo mažiausiai daiktų, nuveš stotin.

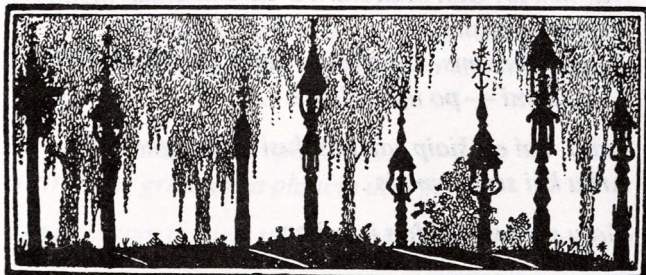
Kai grįžusi namo, paaiškinau padėtį motinai, ji išsigąsta, aimanuoja, kaip viską palikti ir bėgti iš namų? Įtikinai ją, kad kitokios išeities neturim. Tad nieko nesinešam, tik ką galim apsilvilti, į kišenes susidėti. Mano paltas su kailine apikakle, o noriu pasiimti ir sidabrinę lapę, gautą vardinėms iš vyro. Uždėjau ją motinai ant jos palto. Rytą drebėdamos su vaikais nuvažiavom pažadėtuju vežimu į geležinkelio stotį. Rusai nuvedė į pastatą netoli stoties. Atėmė tą lapę iš motinos ir liepė palaukti, kol kažkas ateisias pakvituoti už paimtą daiktą. Mums jau atrodo, kad kiti sulipę į traukinį, o mus čia vis gaišina. Staiga atbėgo du vyrai vokiškomis uniformomis, stvėrė mudvi su motina ir vaikus ir skubiai nutempė į traukinį. Mus saugojęs rusas bandė vytis, bet mes buvome jau traukinyje, o jie neturėjo teisės lipti vidun. Mums dar neatsigavus iš išgaščio, traukinys pajudėjo į vakarus. Prie kiekvienų durų iš lauko buvo įsikibę po rusų kareivį. Vagone tylu. Kažkam pasakius, kad traukinio priekis jau esąs laisvas nuo rusų, nušvitome. O čia kitas sako, kad dar visko galį būti — ir traukinys sustojo. Aš vos nealpstu, dar vis neatsipeikėjusi nuo netikėto sutrukdyimo stotyje dėl tos nelaimingos lapės atėmimo, dėl kurios galėjom nebapasiekti traukinio. . . Po penkių minučių traukinys vėl pajudėjo, o mūsų sargas rusas nušoko žemėn. Man kilo baisios abejonės, ko čia mes bandomė, gal būtų ir kitaip reikalai susitvarkę, susinormavę. Bet minia aplink mane staiga ima šaukti, vieni kitus bučiuoti, pažįstami ar ne. Užgiedojo Vokietijos himną. Traukinio greitis jau kaip reikiant. Apsikabinau motiną ir vaikus, išsiverčiau kaip niekad. Devynerių metų sūnus klausia manęs: “Ko verki, mama?” Jau Eitkūnai, Vokietija. Stotyje grojo orkestras. Visi ekstazėje, bučiuojasi, verkia, juokiasi. Abu vaikai prisiglaudę prie manęs. Vyresnysis sako: “Neverk, mama, mes būsim geri.” Įėjome į stoties salę, gavome

gėlių. Svetimi, o sveikino lyg savus, apkabindami. Pavaišino, dar prakalbų pasakė šeimininkai ir atvykusiųjų atstovai. Grįždami į traukinį, gavom pagalvių ir paklodžių. Ypatingai rūpinosi vaikais. Kitą rytą vėl pavalgydino stotyje ir vėl traukiniu tęsėm kelionę. Vaikus paguldė atskirai, o jie verkia, nesuprasdami vokiškai kalbančių slaugių. Tik mokėjo pasakyti “Mutter”, tai atvedė pas mane. Nuraminau. Vaikai vėl klausia: “Ar tėtis atvažiuos?” Aš jiems atsakiau: “Atvažiuos.”

Važiavom ilgai, vaikai miegojo, bet mudviem su motina miegas buvo toli. Išaušus pamatėm keistus pastatus. Išlipom ir pranešė, kad lauke neteks ilgai laukti. Suleidę vidun, tikrino dokumentus ir liepė laukti, kol bus paskirtos vietos. Po valandos nuvedė į pastatą su balkonais, mums paskyrė vietą antrajame balkone. Buvo paklotos lauko lovytės. Apsitvarkę ėjom parsinešti maisto. Davė tirštos, karštos sriubos ir duonos. Nors ir minioje, bet buvom laimingos tuo momentu. Rytą kėlėmės pagal trimitą. Neatsimenu, kur prausėmės. Stojom eilėn pusryčių daviniui gauti. Buvo gardi žirnienė. Jau praėjo baimė, kad esam visi kartu. O vaikai vis klausia, kada atvažiuosias tėtis. Raminau, kad netrukus. Anksčiau atvažiavusius skirstė į darbų lagerius. Atėjo ir mūsų eilė. Kurį laiką dar pagyvenom gana gerame barake, kol pagaliau gavau darbą pas dantų gydytoją netoli Berlyno. Butą turėjau susirasti pati. Susiradau Berlyno priemiestyje pažįstamų šeimą iš Lietuvos, atvykusią gerokai anksčiau ir penkiese sutilpo dviejuose kambariuose. Tačiau priėmė ir mus keturis. Buvo sunku. Aš dirbau visą dieną dantų gydytojo kabinete, o motina likdavo su vaikais. Turėjau atiduoti vyresnį sūnų vaikų prieglaudon. Tik šeštadieniais parsiveždavau jį “namo”. Taip vargom, kol vokiečiai užėmė Lietuvą. Sužinojau, kad vyras išėjo iš kalėjimo, rusams traukiantis iš Kauno. Jis buvo labai prikankintas, toks paliejęs, kad vos pajėgė nušliaužti laiptais į gatvę. Praeivis studentas užtiko mano vyrą, gulintį ant šaligatvio, atpažino ir su draugais nugabeno jį į mūsų draugo kunigo namus. Ilgai sirgęs, pasveiko. Prašiau vokiečio savo viršininko daktaro, kad atleistų iš darbo, nes norėjau grįžti namo pas vyrą. Jis nesileido į jokiais kalbas, tik po metų sutiko išleisti. Ir vėl gyvenome visa šeima Lietuvoje, kol vėl reikėjo trauktis į vakarus. Jau gyvenant Kaune, mano vyras prisimindavo savo pergyvenimus kalėjime repatriacijos į Vokietiją metu. Jis buvo paklaustas, ar norėtų repatriuoti, jei esąs vokiškos kilmės. Sutiko. Vieną naktį buvo išvestas į kiemą, kur rinkosi būsimieji repatrijantai. Tačiau tik kai kuriuos susodino į sunkvežimį, o kitus ir jį vėl grąžino kalėjiman be jokio paaiškinimo.

KAPINAITES

K. ŠIMONIS

(Iš gyvenimo vienuolyne)

DANGUOLĖ SADUNAITĖ

*Vieną dieną ėmiau ir pagalvojau sau:
kažin kaip JIS praleidžia savo laisvalaikį?*

*Pavyzdžiui, vakare, kai jau paskutinis burokas ir
morka palaistyti ...*

*Kai nakties eiga nustatyta,
kai tirštumas tamsos patikrintas ...*

*Kai po vakarinių maldų vienuolynas aptilsta, apimsta,
kai šviesos visur prigesintos ...
ir 'mažieji banditai': kaimynų vaikai —
nukeldinti nuo stogų kartu su dviračiais ...*

*Kai viskas apimsta, kai viskas nutilsta,
aš esu beveik linkusi įtarti, kad JIS patogiai įsitaisęs
kuriame nors nuošaliame kambary:*

*Rašo savo autobiografinę knygą.
(Arba tiksliau pasakius, apsvarsto vieną tos knygos
bruožą — "MANO GYVENIMAS SU
MOTERIMIS.")*

*Ir rašo Jis ne su ball-point pen plunksna arba su vienu iš
tų senoviškų, girgždančių kotelių, bet su pačiu nau-
jaisiu, moderniškiausiu, senos sidabro spalvos
PARKER plunksnakočiu.*

*O kaip apie liturgiją, kaip apie maldų eigą rytdienai
— galbūt paklausite?*

O visa tai jau seniai, iš anksto paruošta ir sutvarkyta.

*Kas liečia mus —
nieko daug naujo šioje srityje.
Kaip ir anksčiau: 'Viskame rodyti kuo didesnį
duosnumą Jam.'*

*Kartą, praskubant pro koplyčią, lyg ir nugirdau tokį
smagų atodūsi:*

*"Ačiū Dievui, ačiū Sau! kad Man nereikėjo
ištekėti ..."*

*Pagyvenus vos vieną kitą savaitę vienuolyne,
paaiškėja, kokia dvasia čia vyrauja.
Tą dvasią lengviausiai apibūdinsi, pavadindamas ją:
THIS IS A STICK UP dvasia.*

(Ją sutinkame kartais ir bankuose.)

DUOK MAN VISKĄ!

Visą sielą.

Visą širdį.

Visą protą.

Valių, lūpas, rankas, mintis, jausmus ir taip toliau.

*"Bet kodėl, Brangusis Dievuli, taip jau visiškai,
visiškai viską Tau?"*

"Sakai viską — bet tai dar toli gražu ne viskas."

"Ne viskas?"

"Žinoma, kad ne. Viską skirk Man!"

*Visą savo grožį, žavingumą, linksmumą — (kai juos
turi!) ...*

*Na, tiek to. Gali Man skirti ir savo negrožį.
Nesismulkinsim.*

*Tomis dienomis, kai atrodo labai jau išblyškusi ir
nejdomi — po ilgos slogos ...*

*Arba, kai esi šiaip sau pašalusi ir spuoguota.
Arba kai sergi tymais ...*

Galų gale skirk Man ir neupą.

Be abejo, tu žinai, apie ką Aš dabar kalbu?

*Tas tavo neūpas, kuris kartais pakyla kartu su tavimi
rytais, kai atsikeli:
kaip sunkus, senoviškas, šešių propelerių lėktuvas ...”*

*“Bet, bet vis dėlto, kodėl taip jau visiškai, visiškai
VISKĄ Tau?”*

(Čia seka gili, įsižeidusi tylą.)

Šioji tylą užsitęsia ilgą laiką.

“AK, ir JŪS su doktoratais, su bakalaureatais?

Mano antys, Mano žqsys.”

(Jis nesako ‘Vištelės.’)

Jūs Mano žqsys, Mano antys.

Tą klausimą atsakytų lengvai —

net ir prieš darželinio-darželio vaikas ...

Ar dar tau neaišku?

TODĖL, KAD AŠ TAU VISKĄ DAVIAU.”

*“Na, sakyk, ar ne Mano saulėtekiai ir ar ne Mano
saulėleidžiai*

*apšviečia tavo sielos pačius tolimiausius,
pačius giliausiai paslėptus sielos kampučius?”*

JIS nejuokauja. Jis griežtas.

Pavasarij, sakykim, kai žiedų upė užlieja tave ...

*ir tavo širdis arba jausmai yra linę nukrypti nuo Jo,
bent per milimetrą ...*

*Jis visiškai nesidrovi tau priminti, jog Jis yra tavo
laimė.*

Ir kad neieškotum jos kitur.

Pavasarij Jis ... ir taip labai užimtas.

*Nesinori Jo per daug varginti žaidimais — kavonėmis.
(Vis dėlto ir JIS — Žmogus)*

*Juk, prieš Velykas tiek daug reikia atlikti sieloms
remontų.*

Čia dažai, čia tinkas nubyrėję.

O čia jau pats namo pagrindas — pamatai svyruoja ...

Visur tiek rūpesčių ir vargų

Ir Jis myli mus herojiška meile.

Kitos išeities neturi.

Tik pagalvokite,

ant mūsų: kiekvienas plaukas iš anksto suskaitytas.

*Jis žino visas aplinkybes, kada, kur ir kaip tas plaukas
kris.*

Ką jau bekalbėti apie operacijas,

susirgimus gripu arba plaučių uždegimu.

Vos tik vienai iš mūsų sučiaudžius, Viešpats jau mato tą

seselę

sergančią nepagydoma liga: mirusią ir palaidotą.

*Jis rūpinasi ir jaudinasi tokiais atvejais daugiau negu
Mama!*

Tiesa, nedaug Jis mūsų čia ir beturi

*Apie tokius dalykus, kaip apie skridimą lėktuvu į
Seattle, Čikagą*

*arba New Yorką ir apie oro piratus, geriau nei
neprasitarti.*

A. LIČKUTĖ

KERAMIKA

Niekas kitas neparodo tiek daug kantrybės su mumis kasdieniniame gyvenime.

(Ir juk mes gyvename su Juo visą parą aplink laikrodį! ...

Ir taip kasdien!)

Jis nesusierzino net ir tada, kai tą karštą vasaros dieną, Jo Kraujo šventėje, laikėme procesiją į Fatimą ...

ir vieną mūsų jauna postulantė, pilna entuziazmo, užrašė didelėmis geltonomis raidėmis ant šilkinės vėliavos:

'LAI DIEVAS LAIMINA ŠVENČIAUSIAJĄ ŠIRDĮ.'

Atrodytų, jog mūsų Viešpats pusiausvyrą išlaiko, nuolat kartodamas Sau:

'Lai tik tikėjimas neišblėsta. Su kvailumu susidorosiu.'

Matant — nematysiu.

Girdint — negirdėsiu.'

ARBA IR VĖL! prisimenu aną vakarą, kai dėl ekonominių sumetimų elektra buvo išjungta danguje.

Akimirkai Jis nusuko mums nugarą — uždegdamas visur žvakes.

Per tą trumpą laiką mūsų pati didžioji apatinė salė prisipildė pėda vandens.

(Mat, tą vakarą, staigiai ir netikėtai pradėjo lyti ir vamzdžiai prie sienų, iš lauko pusės užsikimšo.)

Besimaudydamos tenai su šluotomis ir kibirais, mes nusiminėm — pavargom.

“Ak, jūs Mano žqsys.

Ar dar nesuprantate kame reikalas?

AUKOKITE VISKĄ UŽ PAŠAUKIMUS.”

Pasigirdo balsas nuo Kryžiaus.

Galbūt ir dėl ekonominių sumetimų elektra danguje buvo išjungta?

O galbūt, kas žino, — gal visi tą dieną tenai šventė Hebrajiškąjį šventadienį?

Kaip čia viską taip smulkiai ir išsiaiškinsi?

Kartą paskambino Jis mums telefonu.

“Pasakykite Man, kur Esu?

Paklydau, pasimečiau bevizituodamas tuos vienuolynus.

O jų čia tiek daug, toj Vermonto valstijoje.

Šventos Dvasios.

Nukryžiuotojo.

Nekalto Prasidėjimo.

Ir dabar dar tas pats naujausiasis: Trapisčių.

Be to, ir taip dar vieną Man labai brangią sielą norėjau aplankyti skaistykloje.

Ji tenai jau antri metai kaip muša viršvalandžius ...”

Tik gaila, kad tą vakarą prie telefono budėjo mūsų pati mažiausioji

ir pati nedrąsiausioji Sesytė.

“Minutę, Jūsų Ekselencija.

Pasiteirausiu pas Sesele Vyresniąją.”

Ir iš tos baimės ji tuoj pat pakabino ragelį ...

Mūsų Sesytė taip greitai tą telefono ragelį atgal pakabino,

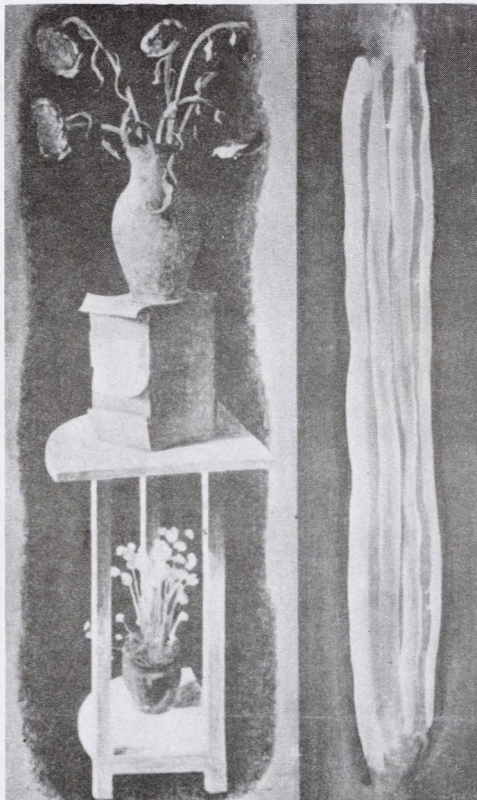
lyg jis būtų buvęs apjuostas ugnies žiedu ...

Kartą pakabinus ragelį, jau sunkiau

gauti tą tiesioginį, ‘karštą’ sujungimą su dangumi ...

A. ŠVEGŽDA

DAIKTAI

LIETUVIŲ VIRTUVĖ

BR. ŠIMKIENĖ

V. ČERNIAUSKAITĖ

ORNAMENTIKA

Lietuviai nuo senų laikų gyveno prie vandenų — Nemuno ir kitų upių, ežerų, Baltijos jūros ir didžiulių senųjų miškų — ąžuolynų, beržynų, pušynų ... Senovėje miškai lietuviams buvo neišsemiamas aruodas naudingų ir reikalingų gyvenimo gėrybių. Miškai teikė geros medžiagos namams pasistatyti ir įvairiems žemės ir namų ūkio reikmenims pasidirbdinti, kaip rėckoms, geldoms, loviams, grėbliams, samčiams, šaukštams ... Svarbiausia, miškai teikė gero maisto žmonėms — žvėrienas, grybų, uogų, riešutų, sulos, laukinių bičių medaus. Negi tik kunigaikščiai su bajorais medžiojo stumbrus šernus ir kt., medžiojo ir kiti stipruoliai lietuviai maisto ištekliais papildyti. Miškuose žmonės slėpėsi nuo priešų ir taip pat slėpė maisto atsargas ir kitokias gėrybes. Gal dar ir dėlto lietuviai miškus taip saugojo ir gerbė. Upėse, ežeruose galėjo žvejoti lydekas, ungurius, vėžius, kurių esą senovėje būta gausiai. Savo išdirbtose žemėse sėjo rugius, miežius, lešius, žirnius, kviečius. Augino naminius gyvulius — karves, avis, paukščius ir žirgus — to meto greitą priemonę įsibrovusiems priešams išvyti. Daržuose augino burokus, sėtinius, morkas, pupas, o soduose vaismedžius.

Taigi, įsivaizduojant mūsų senelių rašytos istorijos gyvenimo pradžios laikotarpį, lietuviai nuo senų laikų valgė naminių ir laukinių gyvulių mėsą, pieniškus produktus, žuvis, daržoves, grūdinius patiekalus, grybus,

uogas ir gėrė sulą, alų, midų. Bet, kur jie valgė, kur ir kaip — visų svarbiausia — lietuvis ruošė maistą, virė ir kepė.

Pirminis gyvenamas namas buvo vienos patalpos (Liet. Enc.), statytas iš gulsčių rąstų, be lubų, molio plukta alsa ar klota taštomis lentomis, su mažais langeliais dūmamas išeiti. Tai vadinamasis istorinis dūminis numas ar noms. Aslos nuošalesnėje vietoje ant suplakto molio dar buvo ugniavietė ar židiny su įžemintu taku aplinkui. Virš ugniavietės buvo pakabinamas ar pastatomas ant padėklo katilas, kuriame būdavo valgis verdamas. Galima numanyti, kad prie šių įrengimų lietuvis galėjo ruošti virtus valgius, kaip sriubas ir kt.

Lietuvos kaimuose dūminės pirkios išsilaikė ilgai. Laikui bėgant, buvo gerinamos, praplečiamos, pristatant kamaraus daiktams ir maistui pasidėti. Tokių pirkių, ypač Žemaitijos ūkiuose dar buvo galima užtikti 20 amž. pradžioje, kaip muziejinė liekana.

Apie 19 šimt. ir anksčiau pradėta statyti ant židinio kaminas, nuo apačios platus, aukštyrniausias ir išeinantis pro stogą. Tai buvo labai didelis išradimas ir progresas visų žmonių buičiai gerinti, nebereikėjo šeimininkams ir visai šeimai smilkti dūmuose ir iš viso pagerintos sąlygos virtuvės kultūrai vystytis. Tokie kaminais ūkininkų namuose paprastai buvo statomi priemenėse. Ūkio sąlygose jie buvo patogus įrengimas

V. JURKŪNAS

ILIUSTRACIJA

ne tik mėsiniams gaminams įrūkyti ir palaikyti, bet ir šeimai valgi kartais paruošti.

Vėliau, laikui bėgant ir žmonėms prasigyvenant, Lietuvoje išsivystė 2 pagrindiniai gyvenamų namų tipai. Aukštaičiuose buvo statoma pailgas, siauras namas su gryčia, seklyčia ir priemene viduryje. Gryčios viename kampe-duonkepis pečius, kartais su virykle priešakyje. Duonkepis pečius buvo kūrenamas beveik kasdieną, jame buvo verdamos sriubos pietums ir kas nors kepama pusryčiams, kaip blynai, varškėčiai, ragaišis.

Žemaitijoje buvo statomi platesni namai, vadinami troba, su kitokiu išplanavimu. Priemenėje taip pat buvo kaminas ir duonkepis pečius, o troboje viryklė. Žemaitės kasdieną maistą ruošė ant viryklės. Tuo būdu žemaičiai daugiau valgė virtus patiekalus, aukštaičiai — keptus.

Nepriklausomybės laikais Lietuvos kaimuose buvo prasidėjusi naujo tipo gyvenamų namų statyba su daugiau patalpų ir kitokiu išplanavimu ir atskira virtuve.

Pats svarbiausias visos žmonijos maistas yra duona. Kad iškepti vienokią ar kitokią duoną, žmonės turėjo išmokti susmulkinti, sumalti grūdus. Gilioje senovėje, kaip istorija byloja, žmogus, pabėręs grūdus ant ak-

mens, daužė juos su kitu akmeniu, vėliau trynė. kočiojo, norėdamas grūdus susmulkinti. Vėliau, tik kelis šimtus metų prieš Kristų, buvo išrastos gimos. Tai du plokšti viens ant kito sudėti akmeniniai skrituliai, kurių viršutinis su skylė viduryje grūdams įberti. Viršutinis skritulys buvo sukamas žmogaus. Tai būdavo vergų darbas. Vėliau girmoms sukti buvo įkinkyta vėjo, vandens jėga ir garo mašina. Ilgą laiką žmonėms tarnavo ir tebetarnauja vėjo ir vandens malūnai. Nuo senų laikų girmas turėjo beveik kiekvienas Lietuvos ūkininkas, kurios ypač praversdavo karo metu. Susimalti grūdus girmomis duonai, ragaišui tekdavo ir moterims, kurios tą ilgą ir sunkų darbą, kaip ir kitus, palydėdavo daina — „malu, malu viena, pasižiūriu diena...“

Balti smulkūs pikliavoti miltai imta gaminti, kai buvo išrasta stipresnė jėga (garo mašina, galinga vandens jėga) sukti plieniniams ar kitokiems volams traiskyti grūdams ir kitos techniškos priemonės atskirti lukštams nuo grūdų. Balti miltai paplito apie 19 šimt. vidurį, kartu su jais ir įvairių pyragų, pyragaičių, tortų ir kitokių kaloringų saldžių kepinių kepimas. Iki tol žmonės valgė pilno grūdo duoną, dabartiniais laikais taip labai rekomenduojamą.

Senovėje lietuvės duoną ir kokius mėsiskus kepsnius kepė atskiroje patalpoje, vadinamoje ublade. Tai pastatas iš dviejų patalpų — vienoje patalpoje krosnis, kitoje gimos; čia buvo laikoma miltai, rėčkos, geldos ir kiti reikmenys. Ubladė buvo naudojama ir džiovinimui grūdų, grybų, obuolių.

Lietuviai nuo senų laikų kasdieną valgė ir šiais laikais tebevalgo ruginę rupių miltų duoną, nes kviečiai Lietuvoje dėl klimato ir kitų sąlygų ne visur uždera ir, be to, kviečiai visada buvo taupomi pardavimui. Todėl ir mes, gyvendami išeivijoje, iš seno papratimo mėgstame ruginę duoną, kurią dažna šeiminkė, pasigaminusi visų geriausią raugą, išsikepa namuose.

Simonas Daukantas (1793 — 1864) knygoje — „Būdas senovės Lietuvių Kalnėnų ir Žemaičių“ aprašo, ką senovės lietuviai valgė ir gėrė.

Pagrindinis kasdieninis patiekalas buvęs sriuba, kurią srėbė iš medinių geldelių ar dubenėlių užsikąsdami duona. Virė dviejų rūšių sriubas — pieniškas ir mėsiskas. Pieniškas sriubas sutirštindavo miltais, konkolais ar kruopomis. Paskui užsisrėbdavę rūgusio pieno dėl stiprumo. Mėsiskos sriubos buvo rūgštūs barščiai, verdami su šviežia ar džiovinta mėsa — kiauliena, aviena ar žvėriena su raugintais burokais — batviniais ar burokų, balandų lapais.

Džiovintą ar rūkytą mėsą taupė kelionėms ir šventėms. Mėsiskus kepsnius ir žuvis kepė ant iešmo ir ant žarijų, o didesnius kepsnius — vestuvėms,

pavasario sutikimo šventei, derliaus šventei ir vėliau — Velykoms, Kalėdoms kepė liepinėse geldose duonkepėje krosnyje. Iš skanėstų ar rečiau valgomų ir taupomų maisto rūšių minima — juka, šiupinys, skilandis, lašiniai, škobai, vėdarai, dešros. Dešros, pasirodo, lietuvių nacionalinis patiekalas, be kurių ir mes čia dažnai, ypač viešuose subuvimuose neapsieiname. Įdomu betgi, kas iš ko dešras išmoko gaminti: ar kryžiuočiai iš lietuvių, ar lietuviai iš kryžiuočių, kurie per šimtus metų šeiminkavo Lietuvos žemėse. Iš tikro dešros turbūt yra visų tautų maisto gaminy. Grybus valgė raugintus — slėgtus ir džiovintus sriuboms. Virė ar kepė riaušius — verstinius, virtinius iš ruginės ir kvietinės teslos, įdarytus trintomis morkomis, bulvėmis ar varške. Tai vėlesnių laikų valgis. Taip pat kepė sėtinius ir batvinius. Tokius skanėstus vyrai įsidėdavę net kelionėn, išjodami kariauti su priešais. Gėrė girą, sulą, alų ir midų iš kaušų, ar paruoštų ir pagražintų ragų, vadinamų taurėmis.

Rašoma, kad lietuviai senovėje buvo labai vaišingi. Vestuvėms ar kitokioms vaišėms priruošdavo gausybę maisto ir puotaudavo po kelias dienas, užmiršdami savo

darbus. Atsilankiusį svetį gausiai vaišino, ypač kuo stipresniu, visiems šeimos nariams vis "užgeriant" iki nuvaišinimo ... Tada palikdavę svetį ramybėje.

Istorikas Daukantas tik truputį užsimena, kad diduomenė, t.y. vyresnieji — valdantieji valgė ir gėrė maždaug tokį pat maistą kaip ir visi gyventojai. Būtų betgi įdomu dabar žinoti, ką virė — kepė kunigaikščių virtuvėse ir kokias vaišes paruošdavo, sakysim, svečiams iš užsienio.

Vytautas Didysis 1429 m. į Lucko pilį svarbiems politiniams reikalams aptarti ir pasirodyti, kad jis vertas karaliaus karūnos, buvo sukviets daug Europos valdovų ir taip pat Lietuvos didikų ir pareigūnų. Suvažiavo valdovai su žmonomis ir po kelis šimtus palydovų su tarnais ir galbūt su savo virtuvėmis ir virėjais. Anuomet kunigaikštis Vytautas labai iškilmingai svečius priėmė, gausiai maitino ir vaišino. Ant stalų švitejo sidabriniai ir auksiniai indai. Per septynias savaites trukusio to suvažiavimo buvo sunaudota šimtai naminių ir laukinių gyvulių mėsos. Esą kasdieną sunaudodavę po 500 telyčių, 500 šernų, 100

KARALIŠKA PUOTA 15 AMŽ.

briedžių, zubrų ... ir išgerdavę po 100 statinių midaus ir kitų gėrimų. Matyti, tais istorikų nuomone neįtikėtinai perdėtais dideliais suvartoto maisto kiekiais kronikininkų norėta parodyti tų laikų Lietuvos turtingumą ir Vytauto vaisingumą, didingumą ir galybę. Tarytum matosi tų nepaprastų vaišių vaizdas ... Trimitams sugaudus, didingi valdovai su puošniomis žmonėmis renkasi į menę ... Vytautas su žmona Yulijona, pasirėdžiusia lietuvišku apdaru ir gintariniais papuošalais, sveikina svečius ir kviečia prie stalų ... Nepavyko sužinoti, ką virėjai toms ypatingoms vaisėms iš tos daugybės gyvulienos ruošė. Nedarant kokių spėliojimų, viena galima teigti, kad anais laikais lietuviai valgė labai daug mėsos. (Bus daugiau).

KASTINIS — žemaitiškąs baltas sviestas, gaminamas iš rūgščios grietinės su mažu sviesto priedu. Būtinai valgis su kiaušiniiais per Velykas. Šatrijos Ragana apysakoje "Senam dvare" aprašo, kaip senutė suka kastinį: "čia suka, čia šildo, čia aušina, čia prideda, čia atima, vis taip rimtai ir oriai, tartum kokias iškilmingas apeigas laikydama ..." sukdavo moliniame puode ar puodynėje. Pradedama sukti vienas šaukštas sviesto su vienu šaukštu grietinės. Paskui vis pridedama

grietinės po 2 - 3 šaukštus, pašildoma, kad atsiskirtų pasukos ir t.t.

ŽEMAITIŠKI BARŠČIAI 2 - 3 džiovinti grybai, 4 - 5 pd. vandens. 1 št. miltų, 1 št. riebalų, 1 morka, 1 nedidelis svogūnas, keli virti burokėliai. 1 pd. ar mažiau rūgščios grietinės, lauro lapelis, druskos. Numirkytus grybus išvirti ir supiausčius ruoželiais sudėti į tą patį vandenį. Sudėti pakepintą svogūną, sutarkuotą morką, kitus prieskonius ir susmulkintus burokėlius. Miltus pakepinti su riebalais ir praskiedus supilti į barščius. Pavirti. Prieš valgant, į pravėsusius barščius, įmaišyti grietinę.

RAGAIŠIS Geras riešutų skonio ragaišis išeina tik iš šviežių, neapkartusių, rupiai maltų kvietinių miltų. Tokie miltai, jei greitai nesunaudojami, laikytini šaldytuve. Ragaišis kepamas vien iš rupių miltų ar su baltų miltų priedu, riešutais, razinomis. Pavyzdžiui — 1½ pd. pakaitinto pieno, ½ pd. šilto pasaldinto vandens mielėms pakildinti, 1 pk. sausų mielių, apie pusę šaukštelio druskos, 1 škst. medaus, 2 škst. aliejaus, 1 kiaušinis, ½ pd. razinų, 1 pd. baltų miltų ir apie 3 pd. rupių. Viską sumaišius ir išminkius, uždenkti ir leisti pakilti. Paskui, sudėjus į formą, vėl pakildinti, aptepti išleistu margarinu ar sviestu ir kepti prie 350° apie 45 minutes.

• K N Y G O S

pedagogų komisija. Rinktinė bus apie 200 puslapių ir iliustruota.

Visos Vytės Nemunėlio knygų laidos yra seniai išparduotos, išskyrus "Meškiuką Rudnosiuką", tad mažiesiems skaitytojams, nei lituanistinėms mokykloms yra neprieinamos, o su šio autoriaus kūryba reikia susipažinti bei naudoti deklamacijoms, kadangi jo vaikų eilėraščiai turi literatūrinės meninės vertės. 1936 metais jam buvo paskirta Lietuvos Raudonojo Kryžiaus jaunimo literatūros premija.

Maloniai kviečiame visus tėvus bei senelius užsisakyti šią knygą iš anksto, prisiunčiant po penkis dolerius už vieną egzempliorių. Galima užsisakyti ir daugiau egz. Užsakymus ir pinigų siųsti L.A. Atkų sendraugiių skyriaus išdininko adresu: Pranas Grušas, 5559 Modena Place, Agoura, CA 91301. Čekius rašyti taip: Lithuanian Catholic Graduates Association Ateitis.

Ribotas likusių knygų skaičius vėliau bus pardavinėjimas po septynis (o gal ir

daugiau) dolerius, kad būtų pilnai padengtos leidimo išlaidos.

Kviečiame visus pasinaudoti šia proga ir praturtinti savo vaikų dvasinį pasaulį. Laukiame taip pat ir aukų, kurias galima nurašyti nuo pajamų mokesčių. Garbės mecenatai, paaukoję nemažiau 50 dol., ir mecenatai, paaukoję nemažiau 25 dol., bus paskelbti šioje knygoje, o taip pat gaus vieną jos egzempliorių.

ASS Los Angeles skyriaus valdyba

V. MARCINKONYTĖS

"TILTAS PER NERĮ"

Nedidelė 133 puslapių knygelė, kurios negali pavadinti nei romanu, nei novele, nei apysaka. Tai jaunos Vilniaus lietuvaits išgyvenimai lenkų okupacijos, Lietuvos laisvės ir karo metais. Pavaizduot tokią įvykių eigą galima būtų prirašyti kelis knygos tomus, tačiau šioje knygelėje visi tie karai ir perversmai pro Ulę Kamužytę praeina nejučiomis. Yra keli sakiniai, kad lenkai lietuvius persekiojo, kad Ulė džiaugėsi, kai atėjo lietuviai, šaukė

ISLEIDŽIAMA VYTĖS NEMUNĖLIO POEZIJOS RINKTINĖ VAIKAMS

Los Angeles ateitininkai sendraugiai, susitarę su "Lietuvių Dienų" leidykla, organizuoja Vytės Nemunėlio (Bernardo Brazdžionio) vaikų poezijos rinktinės išleidimą. Rinktinė bus sudaryta iš daugiau kaip 10-ties jo vaikų poezijos knygucių, išleistų Lietuvoje ir išeivijoje. Poezijai atrinkti, šalia autoriaus, yra sudaryta

“banditai, chuliganai, žudikai”, kai vežė tėvus ir sesers šeimą į Sibirą, bet visa tai lyg tarp kitko.

Knygos pagrindu yra jaunos mergaitės — gimnazistės asmeniškai meilės, pavydo, jaunatviško blaškymosi ir maištavimo išgyvenimai. Tai mūsų literatūroje neišnaudota tema. Autorė šiek tiek užgriebia jaunos mergaitės psichologiškai nesubrendusį charakterį, tačiau vienpusiškai ne visai patikimai. Nors vaikai turi daug pavydo, savanaudiškumo ir nesusigaudymo realybėje, tačiau Ulė jau kraštutinai nesimpatiška. Pradedą nekęsti sesers, kai ta išteka, įsimyli sesers vyrą, sukelia intrigas. Jei visa tai būtų parodyta kaip praeinamas nesubrendusios jaunystės laikotarpis, iš kurio Ulė po metų kitų išaugtų, būtų visai natūralu. Bet ji ir trylikos, ir šešiolikos metų, ir toliau vis širsta, nekenčia visų, išskyrus savo sesers vyrą Kazimierą. Atrodo, kad ta meilė tai tik jos fantazija, bet kai ji savo sesers bute pradeda su juo myluotis ir kai sesuo pamačius nė žodžio nepasako, tai jau nei šis, nei tas. To Kazimiero, mokytojo, jokio kito charakterio bruoželio nematyti išskyrus tai, kad jis myli gimnazistes. Alė, jo žmona, jokio jausmo neparodo, žodelio neprataria. Žinom, kad ji vaikšto išbalus ir viskas.

Gyvesni ir tikresni — tėvas ir motina Kamužiai. Motina nesupranta, kas su Vale darosi — “pakvaišo ir gana”. Ir su motinišku patyrimu laukia, kada laikas subrandins ir pagydys Ulę iš to “pamišimo”. Bet autorė Ulę ir palieka psichologiškai nevyresnę kaip trylikos metų iki pat pabaigos, kol ji tremtyje kažkur dingsta. Ji yra pagrindinė knygos veikėja, bet knyga prasideda ir užsibaigia su Ale ir jos vyro Zigmo merdėjimu Vilniaus ligoninėje.

Autorė turi gabumų rašyti, reikia tik realesnės įžvalgos į veikėjų vidinį gyvenimą ir koncentracijos į specifiskus įvykius bei pergyvenimus.

“Tiltas per Nerį” Valė Marcinkonytė. Dailininkė — Jūlytė Neverauskaitė-Vasiliūnas. Atspausda “Draugo” spaustuvėje. 133 pusl.

B.M.

Knygos pristatymo šventės dalyvės:

iš k. B. Lukoševičienė — paskaitinininkė, A. Balašaitienė — autorė, J. Simutienė, J. Laucevičienė, (antroje eilėje) M. Žukauskienė, M. Klivečkienė, dr. S. Sližienė, S. Skobeikienė, J. Banaitienė, dr. J. Vytyvienė

“SUSITIKIMAS PAMARY”

BIRUTĖ LUKOŠEVIČIENĖ

Lietuvių Moterų Klubų Federacijos New Yorko Klubas, kuriam pirmininkauja Jadvyga Laucevičienė, 1983 m. kovo 12 d. Lietuvių Kultūros Židinyje suruošė AURELIJOS BALAŠAITIENĖS novelių rinkinio “SUSITIKIMAS PAMARY” suktuves.

Lietuviška knyga pas mus nėra labai dažnas svečias. Rašytojų sukurti veikalai ne visi yra išspausdinami ir dėl to negali pasiekti skaitytoją. Tačiau veikalai yra rašomi, yra kuriama, nes rašytojas rašo ne vien dėl to, kad jo veikalai pasiektų spausdinimą, bet vien dėl to manau, kad rašytojas save išsakytų. Aišku, yra didelis paskatinimas kurti, kada rašytojo sukurtas žodis gali pasiekti skaitytoją. Neišspausdintas žodis to ryšio su skaitytoju neturi.

Susipažinkime su rašytojos Aurelijos Balašaitienės novelių rinkiniu “Susitikimas pamary”. Tai, rodos, pirmoji šios autorės išleista knyga, susidedanti iš 8 novelių, turinti 211 puslapių. Išleista Vilties leidyklos Clevelande. Viršelis Jūratės Balašaitytės-Salemo.

Manau neklysiu sakydama, kad rašytoja Aurelija Balašaitienė mums yra jau gerai pažįstama iš periodikos spaudinių. Jos straipsnių, novelių ir kitų rašinių labai apstu mūsų spaudiniuose. Vieną kartą teko girdėti pasakymą: tai moteris, turinti labai daug žodžių, mokanti tuos žodžius sujungti ir turinti labai daug ką pasakyti.

Taip, ji turi daug žodžių, kurie plaukia ramiai pasakojami, pamažu liejasi vieni su kitais, kuria vaizdą po vaizdo, parodo įvairius charakterius, įvairias situacijas, kurios patraukia skaitytoją, atrodo tikros, suprantamos, gyvenimiškos. Skaitytojas jaučia, kad ta daugybė žodžių, susijungusi į visumą, yra suprantama, įtikina pasakojimo tikrumu, veiksmo eiga ir charakterių pažinimu.

Užvertus paskutinį lapą, susimąstai ir klausai savęs, ką ši knyga tau pasakė? Ar joje buvo stiprūs charakteriai, ar jie daug filosofavo, ar buvo išsakyta kokia idėja, koks motyvas ir panašiai?

Pirmiausia gal pastebime, kad tai yra tikrai dabarties knyga, kurioje įvykiai vyksta ar vyko mūsų laiko tarpe, kad panašiai galėjo nutikti betkuriam iš mūsų, kad vaizduojami žmonės yra šio laiko žmonės. Vienose novelėse pats veiksmas vyksta Lietuvoje, kitose Amerikoje ir prisimenama koks nors neseniai praėjęs laikotarpis kažkur Europos viename ar kitame krašte, tačiau mūsų laiko tarpe. Kas aiškiai pastebima, ir manau neapsiriksime sakydami, kad visose novelėse yra ryškus meilės motyvas. Tai nėra nuostabu, bet visiškai suprantama, kad moters rašytojos veikale ta meilė pasirodo įvairi: motinos meilė savo dukrai-sūnui, žmonos meilė vyrui ir vyro meilė žmonai, arba vyro meilė gražiausiai.

jo akimis matomai, merginai. Ir visai suprantama, kaip kad ir būna gyvenime, kad meilė iššaukia įvairių reakcijų iš vienos ar kitos pusės, arba būtų ir nebūtų trikampių, kurie kartais būna tik pačio žmogaus vaizduotės padariniai. Tačiau, kaip žinome, gyvenimas neikuomet nebūna toks jau aiškus ir suprantamas. Net ir tie žmonės, kuriems gyvenimas atrodo aiškus ir suprantamas, ir tie gali turėti praeityje sutiktų kokių ne labai malonių prisiminimų. Viena iš tokių mums gali atrodyti ponė Angelika Varpūtienė pirmoje novelėje, kurios gyvenimas atrodo lyg atversta knyga: ji savimi patenkinta, turi gerą vyrą, šešiolikmetę dukrą, yra rami, derina visą savo gyvenimą prie vyro ir nieko daugiau iš gyvenimo, rodos, nereikalauja. Jos meilė šeimai nėra komplikauta. Kaip asmenybė, pati ji lyg ir visai neegzistuoja, o yra tik lyg savotiškas ryšys ar jungtis vyro ir dukros į vieną šeimą. Ir tenka maloniai nustepti, kai ji išduoda jaunystės troškimą ir savo paslaptį dukrai, norėdama ją išsaugoti nuo tos klaidos, kurią padariusi jaunystėje ir kurią nešiojasi visą gyvenimą niekam nepasakiusi. Dabar ji mato ir supranta, kad laikas pakeičia žmogaus galvojimą, ir kas anuomet buvo taip svarbu, dabar visai neegzistuoja.

Kartais meilė gali būti keista ir sudėtinga. Tai skaitome novelėje "Ir tokių reikia." Čia du vyrai myli tą pačią moterį. Ar ji iš tiesų yra tokia ypatingai graži, gera, suprantanti, ar pagaliau kitokia? Kas pasakys? Jie mano, kad taip ir kad gyvenimas be jos tai ne gyvenimas. Dėl to vienas iš jų turi pasitraukti. O ji pati parodo, kurią mylinti.

Turbūt neapsirikime sakydami, kad meilė ir kančia yra lyg dvi draugės. Žmogus bijo kančios, daro visa, kad nuo jos pabėgtų, kad nežinotų. Jei žino, tai atsako tuo tikėti. Kartais yra geriau nežinoti, tuomet dar lieka viltis. Bet kartais gali būti ir apsirikimas. O tokių apsirikimų pasitaiko daug. Ir kai mylimas žmogus kariauja su priešu ir jam gresia mirtis, laiškas, atneštas iš valdžios įstaigos, reiškia blogą žinią. Nežinant, paprastai spėjama bloga žinia — ne gera. Skaudaus apsirikimo atskleidimas atneša pagaliau išsiaiškinimą, ramybę ir laimę. Laimę gal daug didesnę negu jai būnant be jokių vingių. Tai skaitome "Pėdos sniege".

Ar mylimas žmogus turi būti tikrai vertas mūsų meilės? Nevisuomet. Meilė nežiūri nieko: ji tik ateina ir sudrumsčia kasdienybę. Tuomet niekas neegzistuoja, nors žmogus ir žino, kad tas mylimas žmogus nėra tos meilės vertas.

Mylimas žmogus gali būti įsivaizduo-

jamas toks, kokio gal joks kitas žmogus nemato. Nesvarbu, kad tas žmogus gali būti savanaudis, vien tik apie save besirūpinąs, mylintis to nemato. Jis mato tik tokį tą mylimą žmogų, kokį nori matyti. Nepasisekime kaltina pats save, bet jokių būdu ne tą, savo vaizduotėje sukurtą idealų žmogų. Mylimasis neklausia, kodėl jis myli tą, o ne kitą mergaitę? Todėl Erika, ta žiaurioji, svetimtautė, savanaudė Erika, yra mylima: nesvarbu, ką ji daro, ji turi būti šalia. Be jos — nėra gyvenimo. Steponas ją taip myli, kaip tik galima mergaitę mylėti. Ir kada ji, norėdama pasirodyti už jį pranašesnė sportininkė, nušoka ir užsimuša, jis kaltina save. Jo akyse — ji nekaltą, ji — jo gražioji, jo mylimoji Erika.

Galbūt gyvendami mes kartais nė nepagalvojame, kokia meilė yra galinga ir kaip dažnai pakeičia ar pasuka žmogaus gyvenimą. Ji pasuka gyvenimo eigą, padaro vienokius ar kitokius įvykius. Dažniausiai mes nė nepagalvojame, kodėl visas gyvenimo kelias pasisuka vienaip ar kitaip. Taip, be meilės gyvenimas būtų tuščias. Tad visai nenuostabu, kad ir "Susitikimo pamary" autorė, kaip moteris rašytoja, gvildena šias visas problemas. Kaip moteriai, jai šios temos gal yra artimesnės ir daugiau suprantamos. Jos žodžiai liejasi vienas po kito nusakantys žmogaus bendravimą su kitu žmogumi. Vaizduojamas žmogus yra kasdienybės žmogus. Jis nėra nudailintas, nėra apslifuotas, o parodomas su savo visomis silpnybėmis, su visais apsirikimais, su troškimu kitam gero ir blogo. Taip, ir blogo. Jeigu Linas, tas gerasis Linas, kurį našlaitį pasiėmė užauginti dėdė, yra geras mokinyš, yra pavyzdys dėdės sūnui, iš kurio niekas nesitiki nieko blogo, pagaliau prieina prie to, kad iš pavydo, manydamas, kad tai jo pusbrolio naujas automobilis, supiausto padangas ir paskui klauso išeinančio oro šniokštimo, matome, kad žmogus pavaizduotas savo realybėje. Kadangi tai yra pirmas jo nusikaltimas, jis po to labai pergyvena, tačiau automobilis jau stovi su nuleistomis padangomis. Kodėl jis apie tai nepagalvoja prieš įvykdydamas veiksmą? Tas gerasis žmogus yra taip pat žmogus, kuris kartais gali neatsilaikyti ir padaryti tai, dėl ko vėliau gailėtųsi. Tačiau tai jau padaryta. Kiekvienas gali padaryti neapgalvotą klaidą, iš kurios turi

pasimokyti, kad sekantį kartą galėtų save sukontroliuoti. Vaizduojamas žmogus yra tikras, kokių mes tikrai kasdien sutinkame, tikiu, ir mūsų didžiajame New Yorke.

Kadangi tai moters rašytojos knyga, galbūt norėtųsi iš arčiau pažvelgti, kokią moterį autorė daugiausia mėgsta vaizduoti? Ar ta vaizduojama moteris yra lyg pavyzdys mums visoms moterims, ar visai nesisikirianti iš būrio? Tenka paminėti, kad moteris dažniausiai vaizduojama teigiamai. Ir pirmoje knygos novelėje jau minėta ponė Angelika yra ir gera žmona, ir motina, nors kaip moteris — žmogus — ji pasilieka bespalvė, neparodanti savo veido, prisidengusi vien tik vyro pasisekimais ir pakopusi į geresnę aplinką vien tik dėl vyro atsiektų laimėjimų. Ir Margarita lieka ištikima žmona savo vyrui ir gera motina naujagimiui kūdikiui, nors ir galvodama, kad jos vyras yra žuvęs. Paimkime, kad ir Rimgailę, kuri net nurausta, pirmą kartą užkalbinta lietuviu profesoriaus, kurį ji slapta buvo įsimylėjusi. Rimgailė — lyg tai ne šios dienos mergaitė: kukli, darbšti, sunkiai siekianti mokslo. Gal dėl to ją ir pamilo profesorius Skirmantas. Net ir galvodama, kad jos vyras turi ar turėjo kitą moterį, negalvoja apie kerštą, bet tik nori išeiti ir daugiau neikuomet nesusigrįžti.

Iš visų išsiskiria gal tik ta gražioji Erika, svetimtautė, kuri yra turtinga, žavi, bet tuščia. Ji graži, bet ir pati tai žino ir erzina Steponą. Ji turi daug gerbėjų ir yra lyg skraidanti bitelė. Steponą ji nori pasilaikyti. Gal dėl to, kad jis keistas ir kitoks. Ji patenkinta, kai jis jai pataikauja, tačiau ji turi būti pirmoje vietoje, ji turi būti už jį pranašesnė. Ji neieško vien meilės, ramybės, šeimos. Ji ieško ko nors naujo. Ji nori žavėti visus. Steponas žino, kad ne tokios žmonos jis ieško, tačiau tarsi užburtas jis negali be jos gyventi. Kaip menininkas, grožyje jis mato ir gėrį, ko stinga Erikai. Ir čia pamatome toje gražioje Erikoje ne tokią jau gražią būtybę, ir lyg prieiname išvados, kad grožis, kurio visi ieško, kuris žmogų išskiria iš minios — nieko nepasako apie žmogų, kaip žmogų. Erika, ta moteris plaštakė, lengva ir žavinti, bet netraukianti, galinti savo grožiu laikinai ir pritraukti.

Kaip pasiaukojančią motiną, mes matome ir anksčiau minėto Lino motiną, kuri iki savo paskutinės gyvenimo dienos negali sustoti ar pailsėti, nes reikia sūnui padaryti geresnį gyvenimą. Ji nežiūri savo sveikatos, bet einą lenktynių su liga, kad spėtų dar užauginti Liną.

Tokia yra knyga "Susitikimas pamary", kurią mes šiandien pasitinkame.

• MOTERYS PASAULYJE

IŠ LIETUVOS DUKTERŲ DRAUGIJOS VEIKLOS

Lietuvos Dukterų draugiją įkūrė kun. F. Gureckas 1960 m. Čikagoje. Jo mestas šūkis — „Spinduliuoti meile ir tarnauti vargstantiems“ rado atgarsį lietuvių moterų širdyse. Šiandieną Lietuvių Dukterų skyrių galima rasti įvairiuose Amerikos miestuose. Jos dirba tylų, gerą darbą, globodamos ir šelpdamos į vargą patekusius tautiečius. Nors Amerikoje klesti gerbūvis, tačiau varganų ir nelaimingų visais laikais netrūksta. Nežiūrint, kad ir yra įvairių šalpos organizacijų. Lietuvos Dukterys pasižymi greita pagalba nelaimės ištiktajam. Dažnai jos pačios juos ir susieško.

Juno Beach skyrius įsisteigė 1978 m. Čia, Floridoje, daugumoje gyvena pensininkai. Juos neretai užklumpa liga ar netikėta bėda, o vaikais ir artimieji gyvena toli. Čia ir atskuba Lietuvos Dukterys į pagalbą.

Vasario mėnesio susirinkimas buvo pas E. Damijonaitienę. Dr. M. Žemaitienė kalbėjo apie vėžio ligą ir

simptomus. Atsakinėjo visoms į klausimus. Šeiminingė pavaišino skanumynais ir kava. Kovo mėnesį susirinkimas įvyks pas E. Mikšienę. Nepaprasto gražumo, tautiniais raštais išmegztus drabužius pademonstruos sol. J. Blandytė-Jemeikienė. Paskaitą skaitys dr. O. Mironaitė.

Lietuvos Dukterys susirinkimus turi maždaug kas antrą mėnesį. Čia aptariamieji reikalai, išklausa kokia paskaita, sukuriamą programėlę, pasiūsiama kavutė. Tokiu būdu praskaidrinama kasdieninė rutina gyvenančių toli nuo didesnių lietuviškų telkinių ir pabendraujama lietuviškoje aplinkumoje. Be abejo, reikia tik džiaugtis, kad čia neturime tokių dar, kuriems reikėtų materialiai padėti. Tačiau dažnai žmogui reikia ne pinigų, o širdies — nuvežti pas daktarą, aplankyti ligoninėje. Tai tokia yra darbo dirva Lietuvos Dukterų Juno Beach.

Daiva Koperskytė, gyv. Hamilton, Ont., Kanados stalo teniso pirmenybėse laimėjo pirmą vietą mergaičių klasėje ir meisterės titulą.

Dr. Genovaitė Kazokienė, gyv. Australijoje, laimėjo JAV LB Kultūros tarybos mokslinio veikalo premiją. Premija buvo paskirta už rankraštį (300 psl.) veikalo „The Life and Work of Konstantinas Čiurlionis“.

Arch. Sofija Gruzdytė, gyv. New Yorke, gavo jaunųjų dailininkų premiją, kurią skyrė JAV LB Kultūros taryba.

Dr. Marija Gaizutienė yra žinoma keramikė, dažnai ruošianti savo kūrybos parodas. Paskutinioji paroda su dideliu pasisekimu buvo suruošta Čikagoje. Jaunimo Centre.

Dail. R. Ingelevičienės pomirtinė paroda buvo surengta New York'e Kultūros Židinyje. Parodą surengė šeima ir artimi draugai.

Dail. Irena Mickūnienė, gyv. Sarnia, Ont., surengė savo kūrybos parodą. Parodą globojo Anapilio moterų būrelio valdyba su pirm. R. Cielejevskia, paroda vyko L. Kank. parap. patalpose, Mississauga, Ont. š.m. gegužės mėn. 28 d.

L.D.K. BIRUTĖS DRAUGIJOS LOS ANGELES SKYRIUS nuo pat įsikūrimo 1957-tais metais pasižymi narių darbštumu ir sumanumu. Birutiečių pokyliai visuomet būdavo vieni iš puošniausių ir originaliausių. Pačios narės, pasipuošusios tautiniais drabužiais, visuomet kelia mūsų didžiųjų švenčių iškilmingumą. Ši organizacija atkreipia dėmesį ir savo vaišingumu. Po įvairių jų ruošimų minėjimų, paskaitų ar parodų, į kurias įėjimas dažniausiai nemokamas arba tik auka, birutietės neleidžia susirinkusių išsiskirstyti, bet visuomet duoda progos pabendrauti

Juno Beach Fla. valdyba: iš k. pirm. A. Biliūnienė, išd. J. Šalkauskienė, (stovi) D. Valotkienė, vicp. A. Pilipavičienė, sekr. E. Damijonaitienė

pasivaikinti prie gėrybėmis apkrautų stalų. Girdėti net priekaištų iš kitų organizacijų vadovybių, kad birutiečių šitaip išleptinti žmonės ir iš kitų to paties tikisi. O vis tik yra labai malonu, pasėdėjus keletą valandų bažnyčioje ir salėje, sekmadienio popietę užbaigti pažįstamų tarpe, niekur neskubant ir niekuo neįsipareigojant, tik maloniai pasišnekant ir skaniai pasivaikinant. Tai yra labai gražus ir girtinas paprotys, kuris padeda visus plačiai išsimėčiusius losangeliečius lietuvius apjungti ir leidžia jiems retkarčiais be didelių išlaidų ir specialių pasiruošimų tarpusavyje pabendrauti, palaikyti taip labai reikalingą ryšį. Išlaidų ir darbo turi tik renginį ruošianti organizacija. Žmonės, be abejo, tokias pastangas įvertina ir yra dėkingi, ką ir parodo, nuosirdžiai remdami kitus, kasos papildymui ruošiamus birutiečių renginius, o ir pereitą vasarą su tokiu entuziazmu parėmę jų siuntinių į Suvalkų Trikampį vaju. Dideli birutiečių darbų rėmėjai ir užtarėjai yra parapijos klebonas prel. J. Kučingis ir vietinė Lietuvių Radijo Valandėlė.

Veiklios ir darbingos kadencijos užbaigimui š.m. balandžio 17-tą dieną birutietės vėl suruošė tokią popietę, po Sumos sukviesdamos losangeliečius lietuvius į didžiąją parapijos salę išklausti gailėstingos sesers Birutės Prasauskienės paskaitos, o po to apatinėje salėje pasivaikinti jų pagamintomis ir suaukotomis vaisėmis. Paskaitos tema — pirmoji pagalba ištikus širdies smūgiui arba užspringus. Tinkamesnį ir labiau kvalifikuotą asmenį šiai paskaitai tikrai nebūtų lengva surasti. Birutė Prasauskienė, skautų ir kitų organizacijų veikėja, gail. sesers mokslo baigė Worchester, Mass., savo profesijoje dirbo Massachusetts, New Yorke ir Torrance, Calif. miesto Little Company of Mary ligoninėje, kur ji septynerius metus išdirbo kritiškų širdies ligų skyriuje ir šiuo metu yra tos pačios ligoninės seserų direktorės asistentė. Išėjusi Raudonojo Kryžiaus ir Amerikos Širdies Organizacijos mokytojos kursų, registruota gail. sesuo (R.N.) Birutė Prasauskienė šiuo metu dar vis gilina mokslą Chapman Kolegijoje.

Šios svarbios paskaitos išklausti susirinko pilna salė žmonių. Viešnią paskaitininkę pristatė birutietė Ema Dovydaitytė. Reg. dail. sesers Birutės Prasauskienės puikiai paruošta paskaita buvo išsami, įdomi ir labai aktuali. Pirmosios pagalbos metodus su manekonais demonstruodami jai vykusiai asistavo du losangeliečiai jaunuoliai, skautai — vy-

čiai: Arūnas Banionis ir Saulius Vizgirda. Po pirmosios lietuvių kalba prarastos dalies buvo rodomas Amerikos Širdies Organizacijos filmas, kur ekrane tie patys pirmosios pagalbos metodai buvo dar vaizdžiau aiškiau rodomi, o, pažingsniui aiškinant anglų kalba, klausytojai turėjo progos viską dar giliau įsisąmoninti. Po paskaitos sekė klausimai ir atsakymai. Paskaitininkė pasiūlė norintiems prarasti specialius, dar labiau išsamius pirmosios pagalbos kursus, į kuriuos čia pat įsirašė keliolika asmenų.

Po paskaitos apatinėje parapijos salėje, prie užkandžių ir kavos, losangeliečiai dar

ilgokai pabendraavo, besidalindami paskaitos įspūdžiais, dėkodami paskaitininkei, neužmiršdami prisiminti ir birutietes, kurios sugebėjo šią įdomią ir labai svarbią popietę suorganizuoti.

Vaisėms pasibaigus, buvo sušauktas posėdis, kuriame naujoji valdyba pareigomis pasiskirstė sekančiais: pirmininkė — Gražina Raibienė, vicepirmininkė — Julija Petronienė, sekretorė — Stasė Koronkevičienė, išdininkė — Melanija Maskoliūnienė ir narė — Aleksandra Vidugirienė. Geros sėkmės naujai Los Angeles birutiečių valdybai, kuri jau suspėjo užsiplanuoti keletą įdomių renginių.

R.S.

• ORGANIZACINĖ VEIKLA

K.L.K. MOTERŲ DRAUGIJOS LIETUVOS KANKINIŲ PAR. SKYRIUS

Šis skyrius yra vienas iš pirmųjų Kanadoje. Keitėsi skyriaus vardas, išretėjo gretos, keitėsi veidai, bet skyrius, nenuilstamai dirbdamas, jau įžengė į 35-tus savo veiklos metus. Pirmiau skyrius vadinosi K.L.K.M. D-jos Šv. Jono Krikšt. vardu. Parapijai persikėlus iš Toronto į Mississaugą, buvo pakeistas parapijos vardas, tuo pačiu pasikeitė ir mūsų skyriaus vardas. Skyrius turėjo vėliavą, tačiau senu vardu. Todėl nutarta įsigyti naują vėliavą su tikru vardu. Darbščios v-bos rūpesčiu buvo įsigyta nauja, kurios projektą ir dažymą atliko dail. Saulius Jaškus.

1983 m. bal. 10 d. Sumos metu Liet. Kank. bažnyčioje, Dvasios vadas kleb. Jonas Staškus pašventino naują vėliavą. Krikšto tėvais buvo V. Ottienė, dr. A. Valadka, dr. M. Valadka ir D. Valadkienė. Po pamaldų įvyko vaisės Anapilio parodų salėje. Sk. pirm. G. Trinkienė pasveikino susirinkusius, nušvietė šių iškilnių tikslą, išreiškė padėką krikšto tėvams, dail. Sauliui Jaškui už veltui paruoštą vėliavos projektą. Krikšto tėvams ir dailininkui padėkos ženklai buvo prisegtos gėlės.

Šventės proga skyrių sveikino K.L.K.M. D-jos Centro valdybos pirm. dr. O.

Skyriaus narės su nauja vėliava

MARIJĄ VARNIENĘ PRISIMENANT

O. GAILIŪNAITĖ

Marija Kuraitytė-Varnienė išėjo į tylumą, Mykoliaičio-Putino žodžiais, į tylumą nepaprastą ir didžią, užmigusi amžinu miegu 1982 m. spalio 10 d. šv. Kryžiaus ligoninėje, Čikagoje.

Marija Kuraitytė gimė 1886 m. Bakaičių dvare, Raseinių apskrityje. Jos gyvenimą ir veiklą galima būtų nusakyti vienu sakiniu — ji buvo pedagogė. Dar būdama mokinė, su savo seserimi Stase suorganizavo tėvo dvare slaptą lietuvišką mokyklėlę dvaro darbininkų ir apylinkės gyventojų vaikams. Ta mokyklėlė veikė atostogų metu 1899 — 1904 m. Baigusi gimnaziją Petrapilyje, ji domėjosi įvairiais auklėjimo klausimais. 1906 — 1908 m. studijavo pedagogiką Ženevoje. Grįžusi baigė gimnastikos ir pedagoginių žaidimų dvimečius kursus ir išvažiavo į Maskvą. Maskvoje baigė Šaniavskio U-te pedagoginį skyrių, dirbo mokyklose ir su priešmokyklinio amžiaus vaikais. I-jam p. karui slenkant į pabaigą, ji apsigyveno Voroneže ir buvo pakviesta mergaičių moksleivių bendrabučio vedėja.

I-jo p. karo metu Voronežas buvo tapęs savotišku lietuvišku centru Rusijoje. Ten buvo daug lietuvių karo pabėgėlių, daug jaunimo, ypač moksleivių. Į Voronežą buvo atkeltos kelios gimnazijos ir kursai iš Lietuvos. Ten buvo nemažai įvairaus amžiaus kultūrininkų, kurių dauguma vėliau reiškėsi nepriklausomybės laikais. Kai 1918

m. buvo leista karo pabėgėliams grįžti namo, pirmu traukiniu buvo išsiųstos bendrabučio mergaitės. Palaipsniui grįžo ir kiti.

Vilniuje Marija Kuraitytė ištėkėjo už dailininko Adomo Varno. Juos sutuokė Tumas-Vaižgantas 1919 m. šv. Mikalojaus bažnyčioje. Juodu buvo pažįstami iš seno, iš Petrapilio laikų. Adomo Varno pasakojimu, jaunimas mielai lankėsi Kuraičių namuose, kur buvo trys jaunos dukros ir pramogų nestigę. Jis pats užėidavęs pas juos du, tris kartus savaitėje ir žvalgęs vyresniąją Marijos seserį Stasę, kuri ištėkėjo už muziko Miko Petrausko. Kai lenkai užėmė Vilnių, Varnai persikėlė į Kauną.

Atsikuriančioje Lietuvoje darbų nestigo, visur reikėjo išmanių žmonių. Dažnai buvo dirbama tai, kas tuo momentu buvo reikalinga atrodė svarbu. Prisimindamas tą laikotarpį A. Varnas yra išsitaręs — „Kipšas nežino kuo aš nebuvau“. Pvz. staiga Lietuvos Finansų ministeris paskyrė (1922 m.) Adomą Varną prižiūrėti pirmųjų popierinių litų spausdinimą Prahėje ir ten vietoje kurti jų projektų. Marija Varnienė išnaudojo progą ir baigė ten ritminės gimnastikos kursą pagal Dalcrose metodą.

Po ilgesnės pertraukos Marija Varnienė grįžo į pamėgtąją pedagoginę sritį. 1927 m. ji pradėjo dirbti su priešmokyklinio amžiaus vaikais ir rimtai susidomėjo Montessori

MARIJA VARNIENĖ 1959 M.

metodu. Ji mylėjo vaikus, ar mokė juos žaidimų ar gimnastikos, jai rūpėjo visusiškai jų ugdymas. 1930 m. ponia Marija baigė tarptautinius Montessori kursus Romoje. Grįžusi ji atidarė privačius vaikų namelius (darželį) pagal tą metodą. Vėliau dar lankė tokius pat kursus Nicoje. Taip pat lankėsi Olandijoje, kur Montessori metodas buvo paplitęs ne tik priešmokyklinio amžiaus vaikų auklėjime bet įsiskverbęs ir į aukštesnio lygio tenykščias mokyklas. Kursuose ji turėjo progos asmeniškai susitikti su dr. Marija Montessori. Atrodo, kad ilgai ieškojusi Marija Varnienė atrado savo tikrąją pašaukimą Montessori pedagogikoje ir liko ištikima visą gyvenimą. Iš tikrųjų ji buvo Montessori pedagogikos

MARIJA IR ADOMAS VARNAI 1978 M.

Gustainienė, Prisikėlimo par. skyriaus atstovė D. Bražienė, Anapilio Moterų būrelio atstovė D. Barkauskienė, Liet. Kank. par. Tarybos pirm. J. Andrulis. Sveikintojai džiaugėsi gražia skyriaus veikla, linkėjo ir toliau stiprėti ir dirbti draugijos šūkiui „Tiesa ir meilė“, o Lietuvos laisvės rytui nušvitus, vėliavą pamešti į Nepriklausomą Lietuvą.

Po to, Dvasios vadui kleb. J. Staškui sukalbėjus maldą, vyko vaisės jaukioje ir pakilioje nuotainioje. Džiaugėsi skyriaus valdyba, užbaigusi didelį darbą, džiaugėmės ir mes narės, turėdamos tokią puikią ir darbščią valdybą su energinga pirm. Gene Trinkiene.

S.P.

pradininkė Lietuvoje. Tarptautinė Montessori sąjunga 1934 m. įgaliojo Mariją Varnienę atstovauti Montessori pedagogikai Lietuvoje.

Marijos Varnienės vedami vaikų nameliai (darželis) Švietimo ministerijos leidimu buvo pratęsti į to paties metodo bandomąją pradžios mokyklą. Prie darželio veikė jos pačios vedami vienmečiai ir dvimečiai vaikų auklėtojų kursai. Jos pastangomis įsteigta Montessori pedagoginė draugija Kaune, buvo skelbiami straipsniai spaudoje, ruošiamos paskaitos.

Nebuvau niekur aktyviai įsijungusi, bet, apsilankydama pas Varnus atostogų metu, negalėjau su tuo metodu nesusipažinti. Anuomet jų namuose tik tuo ir gyventa. Ponia Marija sugebėdavo sudominti visus jos aplinkoje buvusius asmenis, dažnai ir įtraukti į veiklą. Susidomėjo jos darbu Adomas Varnas ir rėmė tą sąjungą. Montessori metodas atrodė man logiškas ir tinkamas vaikų ugdymui. Tuo tarpu buvau mačiusi vieną kitą vaikų darželį užsieniuose. Kaune vaikų namelių patalpa buvo gan kukli, bet imponavo mokomoji medžiaga. Ypač skyrėsi nuo standartinės pačių gamintoji dalis, kur viskas buvo rūpestingai parinkta ir su meile bei skoniu apipavidalinta. Mano susidarytąjį įspūdį patvirtina kun. Juozo Prunskio užrašytas Adomo Varno pasakojimas — „Susidomėjęs, prof. Varnas ėmė kurti montessorines mokslo priemones, stalų, kėdžių ir kitų reikmenų projektus —

lazdytes, bokštukus, geometrines figūras. Visa tai buvo nusiųsta į Ničą, kur buvo kursai vadovaujant dr. Montessori. Ji labai gėrėjosi Varno darbais sakydama, kad čia menas sujungtas su pedagogika. To jinai ieškojusi visą gyvenimą ir tik dabar pamačiusi. Ji net pasiūlė tarptautinius kursus sušaukti Kaune, stebint darbą Varnų namuose.“ Deja, pasauliniai įvykiai pakreipė mūsų visų gyvenimą kita linkme.

Atsimenu, vienu metu Varnų šeima padidėjo. Domė Petrutytė atėjo į kursus ir ją pagavo Montessori auklėjimo sąjūdžio sukurs. Tuo pačiu ji sutapo su Varnų šeima ir lengvai įtilpo į ją. Ji pasirodė ten pačiu laiku. M. Varnienė buvo persiėmusi savo darbu ir jai buvo gera turėti šalia savęs jaunesnį žmogų, su kuriuo ji galėjo dalintis mintimis, sumanymais ir turėti uolią talkininkę darbe. Atitinkamai pasiruošus Domė Petrutytė dirbo su M. Varniene vaikų nameliuose, daugiausia bandomoje pradžios mokyklėlėje. Senatvėje ji buvo Varnams tikra palaima.

Pasitraukus iš gimtojo krašto, kiek sąlygos leido, Marija Varnienė tęsė pamiltąjį darbą. Jos artimiausia bendradarbė visad buvo Domė Petrutytė. Pokario metais Varnai imigravo į JAV-bes. Čikagoje ponia Marija šešerius metus sunkiai dirbo fabrike. Palikus fabriką ir kiek pasilsėjęs, ji vėl ėmė skleisti Montessori metodą lietuviuose, skaitydama paskaitas bei ruošdama mokslo priemonių parodas. Abiejų Varnų pastangomis buvo įsteigti

Montessori vaikų nameliai Čikagoje, pavadinti Varnų Montessori vardu.

Marijos Varnienės gyvenime, be abejo, pirmavo josios vyras. Per šešias dešimtis bendro, darnaus gyvenimo metų jiedu suprato vienas kitą, globojo vienas kitą ir padėdavo užmojuose. Jei neklystu, Adomas Varnas sirgo keturis kartus plaučių uždegimu, tiek pat kartų plaučių plevritu, turėjo skilvio operaciją, vokiečių okupacijos laikais buvo peršautas. Visos tos ligos ir pasitaikę negalavimai reikalavo rūpestingos priežiūros. Abu Varnai sulaukė gilių senatvės. Vyresnio amžiaus žmonėms išeivijos gyvenimas nebuvo lengvas, bet jie nesiskundė. Abu giedriai žiūrėjo į gyvenimą, stengėsi suprasti šių dienų jaunimą ir juos supančią aplinką.

Mariją Varnienę, paliegusią ir palikusią vieną, globojo Domė Petrutytė, kaip tikra duktė. Jai budint, ponia Marija užmerkė akis ir peržengė slenkstį į amžinybę. Ji buvo palaidota šalia savo vyro Adomo Varno Lietuvių Tautinėse kapinėse, Čikagoje. Tebūnie jiems lengva svečioji žemė!

Naudotasi:

- a) L.E. 33 tm.
- b) L.E. 19 tm.
- c) „Draugo“ Priedas. 1978.12.2 — 1979.2.10.
- d) „Tėviškės Žiburiai“ Nr. 45.
- e) „Janinos Narūnės“ „Pirminės Akademikės“.

• Rankų darbai

JUOSTŲ AUDIMAS

Malonu grožėtis lietuviškomis juostomis ar kaklaraiščiu. Jos yra mūsų protėvių kūrybos palikimas. Nesunku jos ir pačiam išsiausti.

Juostos raštas (piešinys)

Lietuvių liaudies juostų raštų galima rasti mūsų spaudoje, sveikinimų kortelėse, o didesnis juostų raštų rinkinys „Sodžiaus menas“ A. Tamošaičio buvo išleistas Lietuvos Žemės ūkio Rūmų dar laisvoje Lietuvoje. Dabar yra ir kiti tos rūšies leidiniai.

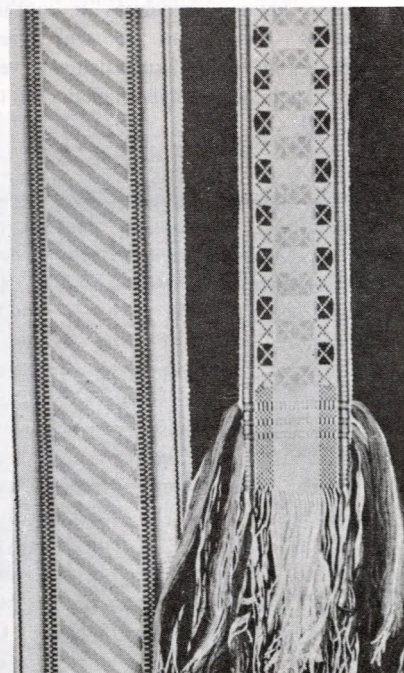
Juostoje yra skaičiuojamas tik rašto (piešinio) siūlų skaičius. Rinktinėse lietuvių liaudies juostose dažniausiai vartojami simetriniai raštai: vienas siūlas yra centrinis,

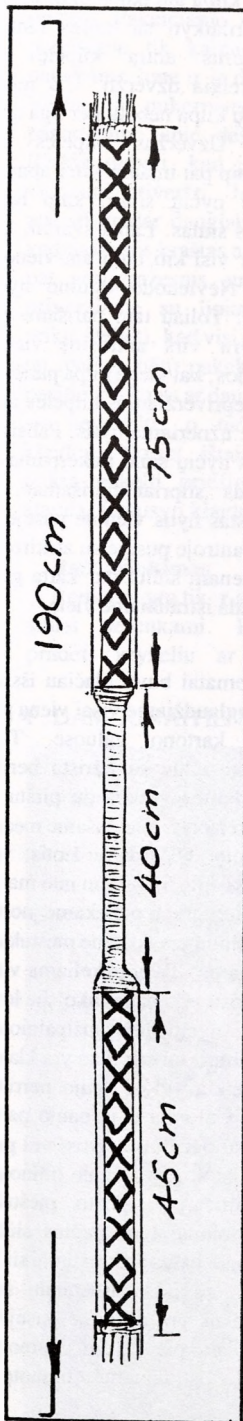
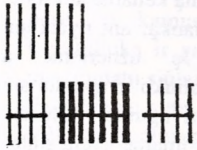
V. MATULAITIS

o nuo jo seka vienodas skaičius siūlų į abu šonus. Tokiu būdu juostos rašte būna dažniausiai nelyginis skaičius siūlų. Yra ir porinių raštų, kuriuos pradedančiam austi būtų sunkiau. Krašto ir rišimo siūlų neskaičiuojame, nes jų nereikia rinkti. Galima apmesti ir taip, kad reiktų rinkti ir kraštų raštą, bet tai būtų tolimesnė studija. Aš noriu supažindinti tik su paprasčiausiu juostų audimu.

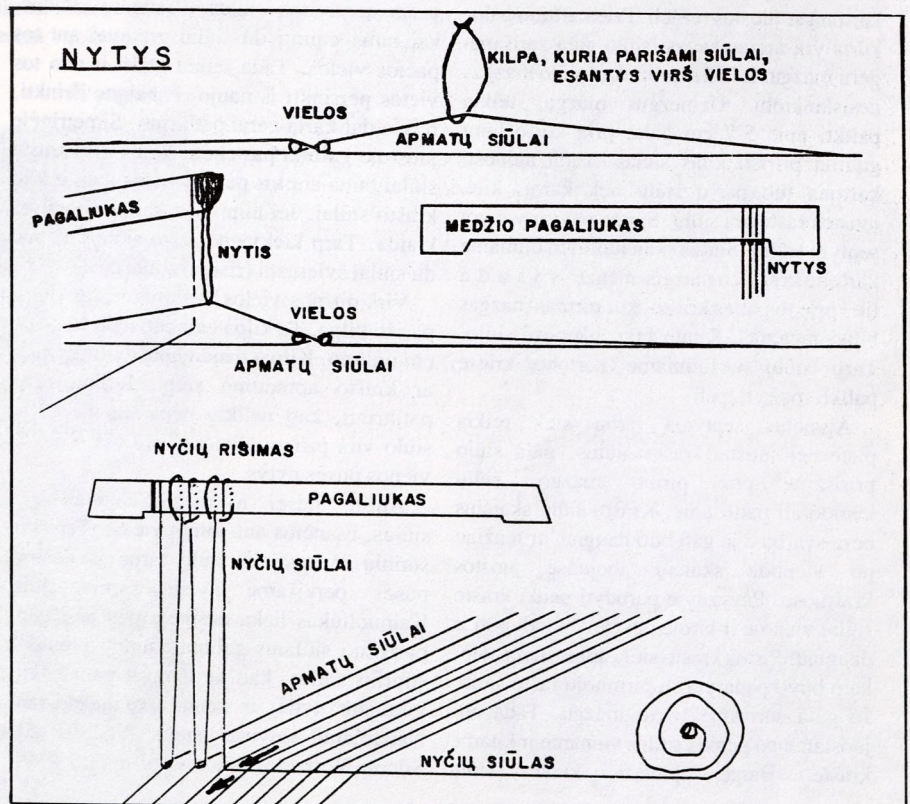
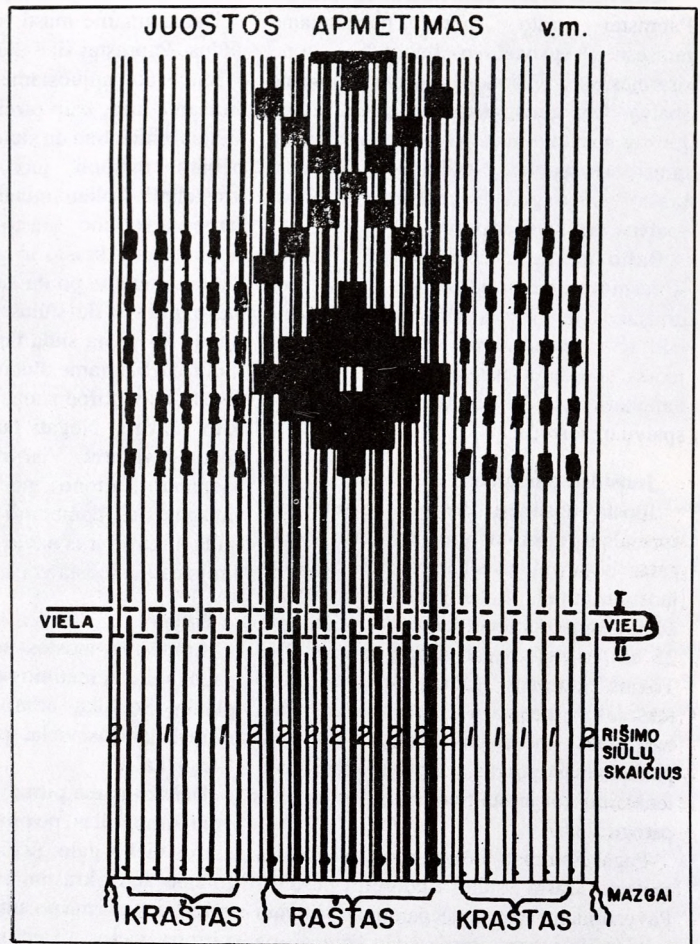
Siūlų parinkimas

Pradedančiam austi geriau nusipirkti slidesnių siūlų, kurie yra žymiai lengviau austi už medvilninius ar vilnonius siūlus. Tokių siūlų galima gauti Toronte: Carstens, 2217 Danforth Ave.

APMETIMUI

Kiekviena audėja pasirenka siūlų spalvas. Paprastai rašto siūlus pasirenkame tamsesnės spalvos, o dugno — fono rišamiesiems siūlams parenkame šviesesnę spalvą. Taip geriau išsiskiria juostos raštas. Juostos krašto siūlus pasirenkame taip pat tamsesnės spalvos. Net kiekvieną rašto ar krašto siūlą galima parinkti skirtingos spalvos, bet taip nedaroma.

Rašto ir krašto siūlai gali būti truputį storesni už rišamuosius dugno siūlus. Tada gražiau išryškėja pats raštas. Visi siūlai gali būti ir vienodo storumo. Norėdami, kad juosta atrodytų platesnė, galime pridėti daugiau krašto siūlų ir juos parinkti skirtingų spalvų už rašto siūlus.

Juostos apmetimas.

Juostą apsimesti ir austi galima ant specialaus medinio rėmelio, kurio vienas galas būtų galima slankioti, nes audžiant juosta trumpėja. Labai gerai yra apmesti ir austi vientiso kartono, kurio plotis būtų apie 25 cm, o ilgis pagal norimą juostos ilgį. Tokius kartonus galima lengvai gauti tekstilės medžiagų krautuose, kai baigiamas medžiagos ritinys. Jie yra pakankamai stiprūs, lengvai pasiduoda lenkami, kai juosta trumpėja. Ant jų labai patogiu austi.

Pagal išsirinktą juostos raštą, pirmiausia metame rašto siūlus (žiūrėti piešinį). Pavyzdiniame piešinyje parodyta septynių rašto siūlų juosta. Pirmu siūlu apjuosiam kartoną ar juostos rėmelį. Prie kartono galo, kuris yra arčiau savęs, siūlo galą surišame geru mazgu. Labai svarbu, kad siūlo mazgas nesislankiotų. Užmezgus mazgą, reikia palikti apie 5-7 cm galą, prie kurio būtų galima prišiti kitas siūlas. Tada apjuosti kartoną tuo pačiu siūlu tiek kartų, kiek juostos rašte yra siūlų. Šiame pavyzdyje yra septyni siūlai. Siūlus skaičiuoti viršutiniame kartono krašte, o mazgus megzti v i s a d a tik prie to paties krašto, kur pirmas mazgas buvo megztas. Kitaip būtų tik pusė siūlo: Tarp siūlų viršutiniame kartono krašte palikti mažą tarpelį.

Apmetus septynis (arba kiek reikia platesnei juostai) rašto siūlus, galą siūlo prišiname prie pirmo mazgo, siūlų kamuolėlį padedame. Krašto siūlų skaičius nėra svarbus: jų gali būti daugiau ar mažiau po vienodą skaičių abejuose juostos kraštuose. Pavyzdyje parodyti penki krašto siūlai vienoje ir kitoje pusėje. Jų gali būti ir daugiau. Pirmą krašto siūlą apjuosiam taip, kaip buvo padaryta su pirmuoju rašto siūlu. Jo galą surišame tvirtu mazgu. Tada apjuosiam po penkis siūlus viename ir kitame krašte. Baigę apmesti, krašto siūlą

nukerpame ir prišiname prie kito mazgo.

Dabar imame mesti rišimo (arba dugno) siūlus. Paprastai šiais siūlais ir ataudžiame. Pirmu siūlu apjuosiam kartoną ir mazgu surišame taip, kaip pirmą rašto siūlą. Šiais siūlais apmetame du siūlus iš pat krašto, kad nebūtų matomi juostoje ataudų siūlo krašteliai. Toliau metame po vieną siūlą tarpe kiekvieno krašto siūlo. Du siūlus metame tarp krašto ir rašto apmestų siūlų. Toliau metame po du siūlus tarp kiekvieno rašto siūlo ir du siūlus tarp rašto ir krašto siūlų. Po vieną siūlą tarp kiekvieno krašto siūlų. Užbaigiam dviems siūlais prie pačio krašto ir, nukirpę siūlą, galą prišiname prie kito mazgo. Negali būti mazgų ties apmetimo viduriu. Visi mazgai mezgami tik viename kartono gale. Jei pasitaikintų mazgas ties apmetimo viduriu, tai reikia siūlą nukirpti ir iš naujo sumegzti tik mazgų linijoje. Jau juosta yra apmesta.

Nytys

Apmestus juostos siūlus reikia išskirti pagal siūlų apmetimo tvarką. Paimame ilgą plaukų segtuką arba nukerpame ilgesnį rūbų kabyklos vielą, pasidarydami ilgesnį "segtuką".

Dabar imame pirmą iš krašto siūlą, kuris yra rišimo siūlas, po pirmos vielos galu ir ant antros vielos galo. (Žiūrėkite piešinį). Tada imame antrą kraštinį (antras rišimo siūlas) priešingai: pirma po antros vielos galu ir virš pirmos vielos. Taip išskiriame ant vielų visus apmetimo siūlus. Pasitaiko klaidos, kai būna paimti du siūlai gretimai ant tos pačios vielos. Tada reikia grįžti ir nuo tos vietos perrinkti iš naujo. Pabaigus išrinkti, reikia dar kartą gerai patikrinti. Simetrinėje juostoje galima pastebėti, kad vieno krašto siūlai būna ant tos pačios vielos kaip ir kito krašto siūlai. Jei taip nėra, tai kur nors yra klaida. Tarp kiekvieno rašto siūlo turi būti du siūlai šviesesni (rišimo siūlai).

Virš pirmos vielos išskirtus siūlus reikia parišti kilpa. Ta kilpa gali būti apie 15 — 20 cm ilgumo. Kilpai naudojame dvilinką rašto ar krašto apmetimo siūlą. Reikia gerai patikrinti, kad neliktų neparišto nė vieno siūlo virš pirmos vielos. Taip yra išskirtos vienos pusės nytys.

Antrai pusei nyčių pakeliame visus siūlus, esančius ant antros vielos. Tarp viršutinių ir apatinių siūlų tarpą iš dešinės pusės perkišame nyčių rišimo siūlą. Kamuoliukas lieka dešinėje pusėje. Nyčių parišimo siūlams galima naudoti plonus ir stiprius siūlus, kad jie lengvai prasilenktų, kilnojant nytis, ir nenutruktų beaudžiant. Naudojami siuvimo siūlai Nr. 10 arba Silcora Waxon vaškuoti sukti siūlai.

Nyčių rišimo siūlo galą stipriai prišiname prie pagaliuko. Paimame pagaliuką į kairę ranką, o dešinės rankos smiliumi (pirmas pirštas prie nykščio) paimame nyčių siūlą, atskirdami pirmą kraštinį apmatų siūlą ant nyčių siūlo. Nyčių siūlą keliame aukštyrą ir, sukdami pro save į lauką, ant nyčių siūlo padarome kilpą. Ją užneriame ant pagaliuko. Tarp pagaliuko ir apmatų siūlo paliekame apie 7 cm ilgumo nyčių siūlo kilpą. Tada dar kartą imame nyčių siūlą su smiliumi ir pro save sukdami į lauką, užneriame antrą kilpą ant pagaliuko. Pirmą kilpelę reikia prilaikyti su kairės rankos smiliumi. Užnerus antrą kilpelę ant pagaliuko, jas reikia užveržti. Čia reikia žiūrėti, kad nyčių kilpa nebūtų per ilga arba labai trumpa. Užveržus kilpeles ant pagaliuko, vėl taip pat imame antrą apmatų siūlą parišti su nyčių siūlu, kaip buvo paimtas pirmasis siūlas. Labai svarbu, kad antrasis siūlas ir visi kiti būtų ant vienodo ilgumo nyčių. Nevienodo ilgumo nytys sunkina audimą. Toliau taip parišami visi siūlai, kurie yra virš antrosios vielos. Padaromos klaidos, kai viena kilpa parišami du siūlai, kad nepriveržiamos kilpelės arba tik viena kilpele užneriama nytis. Pabaigus rišti nytis, galas nyčių siūlo nukerpamas ir dar kelis kartus stipriai užrišamas ant pagaliuko. Parištas nytis vienoje pusėje su bendra kilpa, o antroje pusėje su atskiromis kilpomis kiekvienam siūlui dar kartą gerai patikriname. Tada ištraukiame vielą.

AUDIMAS

Jei juostos apmatai buvo plačiau išsiskleidę, tai juos suglaudžiame visai vieną prie kito abejuose kartono galuose. Tada pakeliame visus siūlus su užrišta bendra kilpa. Įkišame kairės rankos du pirštus, ir siūluose pasidaro žiotys. Čia įkišame medinę lentelę ar liniuotę. Išskirdami žiotis, veržiame liniuotę iki apie 5 — 7 cm nuo mazgų linijos. Tiek siūlų ilgumo paliekame juostos kutams. Vietoj liniuotės įkišame pieštuką, o liniuotę ištraukiame. Tada pakeliame visus siūlus, kurie parišti prie pagaliuko. Jie lengvai išsiskiria. Jei nyčių siūlai susipainioja ir nesiduoda ištaisomi, tai kur nors yra klaida. Tokiu atveju reikia vėl iš naujo perrinkti visus siūlus su vielomis ir iš naujo parišti nytis. Pakėlus su pagaliuku nytis, vėl pasidaro siūluose žiotis. Į ją kišame liniuotę ir pamažu veržiame prie įkišto pieštuko. Ataudams naudojame tuos pačius siūlus, kuriais yra apmesti patys du kraštiniai siūlai. Dabar pro liniuotę įkišame ataudų siūlo galą. Kamuoliukas yra dešinėje pusėje, o ataudų siūlo galas apie 25 cm ilgumo yra kairėje pusėje. Ištraukiame liniuotę ir

pakeičiame nytis, pakeldami už bendros nyčių kilpos. Vėl yra žiotys. Su liniuote jas priveržiame prie ataudų siūlo. Dabar pro liniuotę perkišame ataudų siūlo galą į dešinę pusę, o kamuoliuką į kairę. Ataudų kamuoliuką ir galą patempiame tiek, kad visi apmatų siūlai priartėtų prie vienas kito. Pakeičiame nytis ir su liniuote priveržiame. Vėl kamuoliuką ir ataudų siūlo galą perkišame tarp žiočių. Su ataudais priveržiame, kad kraštai būtų vienodai įvertti. Pakeičiame nytis, priveržiame ir perkišame tik kamuoliuką. Ataudų galą paliekame šone ir jo daugiau nenaudojame. Vėliau jį nukerpame arti krašto. Taip paaudžiame apie dešimt kartų be rašto. Reikia stebėti, kad juostelės kraštai būtų vienodai priveržti. Jei reikia, tai galima atleisti ar dar daugiau priveržti su ataudu, kad juostelės kraštai nebūtų dantuotas. Taip pat yra gražesnis audimas, kai vienodai priveržiame su liniuote. Keičiant nytis, reikia stebėti, kad visi siūlai, kurie priklauso tai nyčiai, būtų pakelti ar nuleisti. Kartais pasilieka vienas ar daugiau siūlų nepastebėti — nepakelti, o tada pasidaro audimo klaidos. Norint ištaisyti audimo klaidą, reikia pakelti priešingą nytį ir ištraukti ataudą. Pataisyti klaidą ir toliau austi.

Rašto rinkimas

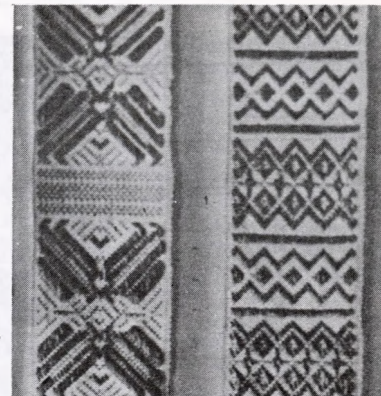
Renkami yra tik r a š t o siūlai, o kraštų siūlai nerenkami. Raštą rinkti galima pradėti kryželiu ar žvaigždele. Geriau

pradėti kryželiu. Prieš rašto rinkimą geriau visus rašto siūlus nuleisti žemyn, perkišti ataudą ir pakeisti nytis. Taip atsiskiria bendras audimas nuo būsimo rašto. Kryželiu pradėdant kryželio siūlai turi būti iškile. Jei tai nėra, tai dar kartą nuleisti visus rašto siūlus žemyn, perkišti ataudą ir pakeisti nytis. Priveržti. Dabar pagal raštą yra reikalinga tik pats kraštinis rašto siūlas viename ir antrame krašte. Kitus du rašto siūlus nuleidžiame žemyn. Perkišame ataudą, pakeičiame nytis ir priveržiame. Dabar reikia antrų kraštinių rašto siūlų. Juos paliekame, o patį vidurinį rašto siūlą paleidžiame žemyn. Nuleidžiant ar pakeliant rašto siūlus, reikia imti tarp dviejų šviesių (rišimo) siūlų. Jei nuleisi ar pakelsi pro kitus siūlus, tai gali būti audimo klaida.

Audžiant žvaigždele, pirmiausia reikia tik centrinio rašto siūlo. Jį paliekame, o kitus rašto siūlus nuleidžiame. Užaudžiame. Toliau pagal raštą mums reikia trijų centrinių siūlų, o kraštinių rašto siūlų nereikia. Taip nuleidžiame kraštinius rašto siūlus ir pakeliame patį centrinį rašto siūlą, kurį randame tarp dviejų šviesesnių siūlų. Užaudžiame. Taip vyksta tolimesnis rašto rinkimas ir audimas.

Juostos užbaigimas

Juosta užbaigiama austi lygiu audimu, kaip buvo pradėta. Kad ataudai neirtų, tai paskutiniame užaudime įkišame pieštuką. Tada pro pieštuką įkišame ataudą ir, neištraukę pieštuko, pakeičiame nytis. Pro

pakeistas nytis įkišame ataudą. Ataudą nukerpame nuo kamuoliuko apie 25 cm ilgumo. Dabar ataudą galą įkišame pro pat pieštuką. Pieštuką ištraukiame. Priveržiame su liniuote ir paveržiame su ataudu, kad būtų lygus juostelės kraštai. Tokį dvigubo ataudą užaudimą galima dar kartą pakartoti, nors užtenka ir vieno karto. Juosta užbaigta. Paliekame apie 5 — 7 cm laisvų siūlų juostos kutams, o visus siūlus nukerpame. Taip pat apkarpome prie mazgų siūlų galus, palikdami be mazgų juostos kutus.

Norėdami austi trumpas juosteles, tai jas užbaigiame pagal norimą ilgį. Tada paliekame juostelės kutams ir naujos juostelės kutams neaustą siūlų tarpą. Toliau pradėdame naują juostelę austi. Ją galima austi kitu raštu, bet tik septynių rašto siūlų raštu, nes šitame apmetime yra tik septynių rašto siūlų juosta. Tokiu būdu galima išausti kelias juosteles skirtingų raštų vienu apmetimu.

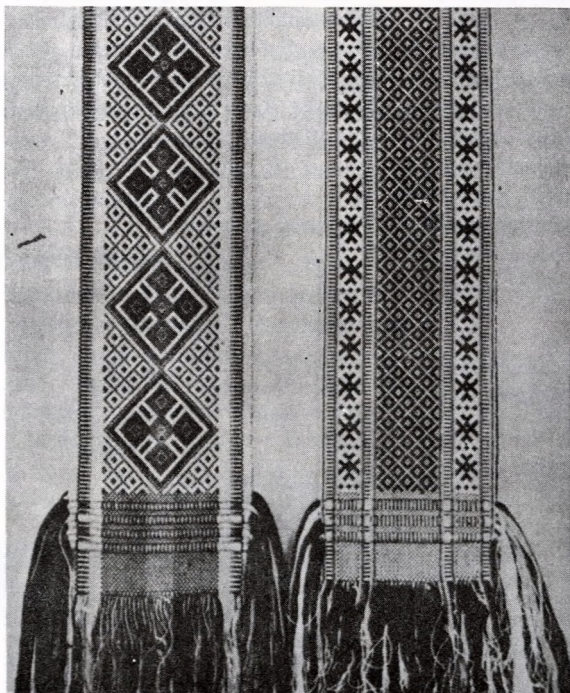
Kaklaraiščio audimas

Kaklaraiščius audžiame taip pat, kaip ir kitas juostas. Kaklaraiščiams naudojame platesnį raštą su virš 20 rašto siūlų. Taip pat galime palikti daug platesnius kraštus. Jei norime, kad kraštuose pasikartotų koks nors raštas, tai tada kraštus apmetame tokiu pačiu būdu, kaip ir raštą. Paprastai kraštus nedarome raštuotus.

Kaklaraiščiui reikia apmesti apie 180 — 190 cm ilgumo juostą. Pradedame kaip ir kiekvieną juostą ir audžiame pagal raštą apie 45 cm. Tada toliau audžiame be rašto, mažai priverždami su liniuote ir stipriai suverždami ataudu. Taip pasidaro tik apie pusės platumo juosta. Taip audžiame apie 40 cm. Šis juostos tarpas būna rišamas ap link kaklą po marškinių apikakle. Jis turi būti siauresnis už raštuotos juostos dalį. Toliau išlyginame juostos plotį ir audžiame vėl pagal juostos raštą. Taip audžiame dar apie 75 cm. Šis galas turi būti ilgesnis, nes naudojamas kaklaraiščio mazgui užmegzti.

P. DAMIJONAITIENĖ

JUOSTOS

* *

• Šeimininkų kampelis

Veda L. MURAUSKIENĖ

Įvairios mišrainės

● Apelsinos skilteles supjaustyti ir sumaišyti su tarkuotais burokėliais. Pašlakstyti citrinos sunka, galima įdėti medaus.

● Sukapoti salierų vidinę dalį, ananaso riekelės ir obuolį. Sudėti į indą išklotą salotos lapais. Užpilti majonezą sumaišyti su citrinos sunka ir pabarstyti kapotais riešutais.

● Šaltas, virtas bulves supjaustyti mažais šmoteliais. Tiek pat pamidorų nulupti ir supjaustyti šmoteliais. Keletą alyvuogių, be kauliukų, supjaustyti į keturias dalis. Viską sumaišyti ir užpilti padažu: majonezą sumaišyti (po 2 šaukštus) su grietine, pridėti druskos ir pipirų pagal skonį.

Jogurtas — sveikatos šaltinis?

Jau seniai yra pastebėta, kad Rytų Europos ir Azijos kraštuose, kur yra daug valgoma jogurto ir fermentuoto maisto, žmonės ilgiau gyvena. Jogurto naudingumą tyrinėja maisto technologijos profesorius Khem Shahani, Lincoln, Neb. Jo nuomone jogurtas ir pienas turintis acidophilus bakteriją gali gerai veikti kaip antibiotikas ir t.t. Amerikoje gaminamas jogurtas daugumoje firmų, kurios pradeda naudoti šią naudingą bakteriją. Jogurto naudingumas yra tyrinėjamas jau daug metų.

● Darant padažą salotom, dalį aliejaus galima pakeisti pamidorų sunka.

Obuolių pyragas

1/2 sv. sviesto,
1 p. cukraus,
6 kiaušiniai,
1 sv. miltų,
1 pk. kepimo miltelių,
1/4 p. pieno,
2 sv. obuolių.

Sviestą ištrinti su cukrumi iki baltumo. Trinant po vieną sudėti kiaušinių trynius. Miltus sumaišyti su kepimo milteliais ir persijoti. Viską sumaišyti, jei tešla perdaug tiršta, įdėti pieno. Tešlą sudėti į sviestotą kepimo formą. Ant viršaus sudėti nuluptus ir supiaustytus obuolius. Obuolių viršų patepti uogiene arba virta obuolių koše. Kepti vidutinėje temperatūroje apie 1 val.

Trapi tešla paštetams

200 g. miltų,
2 kiaušiniai,
1/2 p. grietinės,
2 št. sviesto,
druskos.

Viską išmaišyti, išminkyti ir palaikyti 2 val. šaldytuve. Iškočiojus naudoti įvairiems paštetams, tinka ir vaisių pyragams.

Duonos apkepas

1 sv. juodos, ruginės duonos,
1 sv. obuolių, nuluptų ir supiaustytų,
1/2 p. cukraus,
2 št. sviesto,
1 p. pieno,
cinamono miltelių,
apelsnių žievelių.

Stiklinį kepimo indą patepti sviestu, apdžiūvusią duoną sutrupinti rankomis ir dėti sluogsniais su paruoštais obuoliais. Obuolius patroškinti inde su sviestu, cukrumi, cinamono milteliais ir apelsinų žievelėmis. Duoną pašlakstyti pienu. Viršutinis sluogsnis turėtų būti obuolinis. Kepti apie 30 min.

Kepta antiena vyno padaže

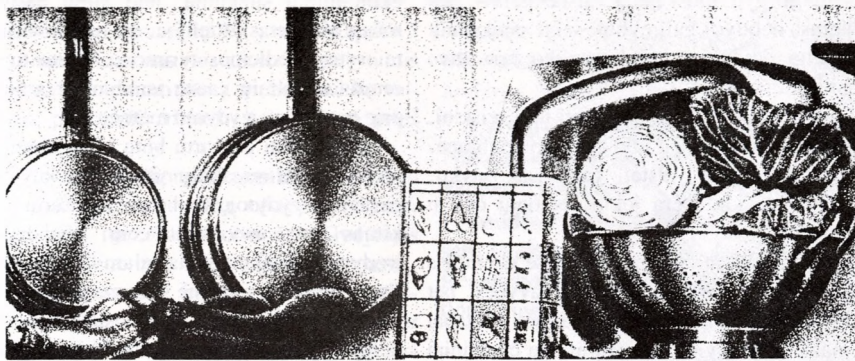
4-5 sv. dvi antys,
3/4 p. porto vyno,
2 št. citrinos sunkos,
1 št. garstyčių (paruoštų),
1/4 št. malto "ginger",
3/4 p. serbentų drebučių (jelly),
2 št. miltų,
druskos, pipirų, vandens.

Antis nuplauti, nusausti ir supiaustyti į keturias dalis. Nuimti visus matomus riebalus ir nupiaustyti laisvai nukabusią odą. Anties gabalus, oda žemyn, sudėti į kepimo indą su grotelėmis. Pabarstyti druska ir pipirais pagal skonį ir kepti prie 350° apie 1 val. Apversti, vėl pabarstyti prieskoniais ir kepti kol mėsa bus minkšta. Visus anties priedus (širdes, kepenėles), druską, sudėti į puodą ir užpilti vandeniu, kad padengtų. Greit užvirinti, sumažinti ugnį ir uždegtus virinti apie 1 val. Po to nusunkti ir atskirti 1 puoduką (likusį laikyti šaldytuve, tinka sriubom). Buljoną supilti į virimo indą, pridėti vyną, apelsinų sunką, citrinos sunką, garstyčias, "ginger", druską ir 1/4 p. serbentų drebučių. Viską išmaišius užvirinti ir ant labai lengvos ugnies dar pavirinti 10 min. Puodelyje išmaišyti miltus su 1/4 p. vandens, maišant supilti į padažą. Pavirinti maišant, kol sutirštės. Likusį 1/2 p. serbentų drebučių sumaišyti su vienu šaukštu vandens ir patepti baigiančius kepti anties gabalus, palaikyti orkaitėje dar apie 10 min. Iškepusią mėšą sudėti į servavimo indą, papuošti apelsinų riekelėmis ir alyvuogėmis. Tinka su virtais ryžiais arba pakepintom bulvytėmis. Padažą paduoti atskirame inde. Mažas bulvytes (3 dežutės) nusausti, pavolioti džiūvėsėliuose, pabarstyti pipirais ir druska. Kepti karštuose riebaluose variant apie 10 min.

Vištienos mišrainė

Pusę salotos galvos susmulkinti

druožlėmis ir sumaišyti su dviem kapotais pomidorais. Virtą ar keptą, šaltą vištienos mėsą (išimti kauliukus ir nulupti odą) supiaustyti mažesniais gabalais ir įmaišyti su salotomis. Paruošti padažą: 2 štl. acto ir 1 štl. "curry" miltelių išmaišyti ir išsunkti per šmotelį medžiagos. Išplakti 1/2 p. plakamos grietinėlės su 1 štl. prancūziškom garstyčiom. Abu mišinius sumaišyti. Pridėti 1 štl. cukraus, druskos, pipirų, išmaišyti ir užpilti ant salotų ir vištienos, gerai išmaišyti. Servavimo indą iškloti salotų lapais, sudėti mišrainę ir papuošti virtų kiaušinių skiltelėmis.

Virto kumpio mišrainė

(viena porcija)

- 2 didesnės riekės virto kumpio,
- 3 marinuoti agurkėliai, supiaustyti,
- 3 kapotos alyvuogės,
- 1 apelsinas, smulkiau supiaustytas.

Kumpį supiaustyti ir sumaišyti su priedais. Paruošti padažą: lygiomis dalimis sumaišyti aliejų ir actą, pridėti pagal skonį druskos, pipirų ir prancūziškų garstyčių. Gerai išmaišyti ir užpilti ant mišrainės. Tinka su paskrudinta duona.

Obuolinė sriuba

Užvirinti vandenį. Sudėti nuluptus ir supiaustytus skiltelėmis obuolius, pusę citrinos, cinamono lazdelę ir cukraus pagal skonį. Viską pavirinti, kol obuoliai suminkštės. Atvėsinti. Išimti citriną ir cinamoną. Sriubą supilti į lėkštes ir į kiekvieną įdėti po šaukštelį rūgšties grietinės.

Šparagų apkepamas

- 1 sv. šparagų,
- 3 kiaušiniai,
- 3 štl. grietinės,

druskos, džiovėsėlių, sviesto.

Šparagus nuvalyti ir apvirinti. Sudėti į sviestu išteptą apkepo formą. Kiaušinius išplakti su grietine ir druska. Užpilti ant šparagų, pabarstyti džiovėsėliais ir patrupinti sviesto gabalėlių. Kepti apie 20 min.

Braškių pyragas

- 2 sv. braškių,
- 1 1/2 p. cukraus,
- 2 p. miltų,
- 2 štl. cukraus,
- 1 kiaušinio baltymas,
- 1/4 sv. sviesto,
- druskos, pagal skonį,
- 3 štl. krakmolo,
- 3 kiaušinių baltymai.

Braškes nuvalyti, nuplauti ir užpilti 1 1/2 p. cukraus, uždengti ir palaikyti per naktį šaldytuve. Miltus, cukrų, kiaušinių, sviestą ir druską sumaišyti ir gerai išminkyti, palaikyti šaldytuve 2 val. Tešlą iškočioti ir sudėti į sviestuotą pajaus kepimo formą. Iškilusius virš formos tešlos krašteliu nuplauti. Braškes nusunkti ir uogas sudėti ant tešlos. Braškių sunką pavirinti ir atausinti. Įdėti krakmolą, tris išplaktus baltymus, išmaišyti ir užpilti ant braškių. Iš likusios tešlos padaryti tinklėlį ir uždėti ant viršaus. Kepti karštoje krosnyje apie 30 min.

Gaivinantis gėrimas

- 4 p. šalto, virinto vandens,
- 3 štl. medaus,
- 1 citrinos sanka.

Į vandenį, įmaišyti medų ir citrinos sunką. Įdėti porą riekelių citrinos.

Lietuviškas sūris

- 12 litrų pieno,
- 2 kiaušinio tryniai,

1/3 sv. sviesto,
druskos ir cukraus, pagal skonį.

6 litrus pieno surauginti, pašildyti ir padaryti varškę. Nusunkti ir varškę pertrinti per sietelį. Užvirinti saldų likusį pieną, sudėti varškę ir laikyti ant labai lengvos ugnies, kol sutrauks pieną. Viską persunkti, sudėti su sviestu ir cukrumi ištrintus trynius ir gerai išmaišyti, įberti druskos. Cukraus ir druskos dėti pagal skonį. Išmaišytą varškę supilti į sūrmiaiį ir prislėgti. Laikyti šaldytuve.

Pyragas su varške

- 2 p. pieno,
- 50 g. mielių,
- 5 kiaušiniai,
- 1 p. cukraus,
- 1 štl. sviesto,
- miltų dėti pagal reikalą.

Su dviem puodukais pieno, išleistomis mielėmis, druska ir miltais užmaišyti skystą tešlą. Leisti pakilti. Ištrinti su cukrumi trynius ir sviestą. Išmaišyti su tešla. Išplakti baltymus sudėti į tešlą ir lengvai išsukti. Leisti pakilti. Kai pakils pridėti miltų, išminkyti ir leisti pakilti. Pakilusią tešlą iškočioti ir įdėti į sviestu pateptą kepimo formą.

Paruošti varškę: 2 sv. varškės ištrinti, įdėti 3 išplaktus kiaušinius, 2 štl. sviesto, cukraus (pagal skonį), 2 štl. bulvinių miltų, tarkuotą citrinos žievelę ir viską gerai išmaišyti. Uždėti ant tešlos ir kepti karštesnėje temperatūroje.

Vasarinis tortas

- 4 kiaušiniai,
- 2 p. cukraus,
- 1 p. rūgšties grietinės,
- 1 p. džiovėsėlių,
- 1 pakelis "bakino" (kepimo miltelių),
- miltų, konservuotų vaisių, želatinos ("Jello").

Kiaušinius ištrinti su cukrumi. Įpilti grietinę, sudėti džiovėsėlius ir su miltais persijotą "bakiną". Miltų įdėti tiek, kad tešla būtų lengva. Išardomą tortų formą patepti sviestu ir pabarstyti džiovėsėliais. Supilti tešlą ir kepti vidutinėje temperatūroje apie 1 valandą. Iškeptą tortą apdėti konservuotais vaisiais ir užpilti želatina (želatinos miltelius praskiesti tik su puse kiekio vandens, kurie būna pažymėti ant pakelio). Tortą su forma padėti į šaldytuvą ir palaikyti per naktį, kad sustingtų.

STENKIMĖS GYDYTIS NATŪRALIU BŪDU

ALEKSANDRA VAISIŪNIENĖ

Daugelis iš mūsų vartojame ir pažįstame kaikurias vaistažoles, kaip pvz. ramunėles, liepžiedžius, pelyną, mėtą ir kitas. Žinodami, kad jos mūsų organizmui atneša naudos. Tai kodėl nepasidomauti ir nesusipažinti su kitomis vaistažolėmis, kurios mums ligos atveju atneš taip pat labai daug naudingumo.

Kiekvienas iš mūsų pažįstame savyje ligas ir žinome, kurios ligos pas mus yra lėtinės. Gydomės daugelį metų alopatiniais vaistais, ir liga vis stovi vietoje ar progresuoja, sukeldama mumyse didelius skausmus, trukdymą vaikščiojime, kvėpavime, ar sukelia nervinius sukrėtimus. Pastebime, kad alopatiniais vaistais nieko nepasiekiamo, priešingai, nuo daugelio metų alopatinį vaistų vartojimo organizmas apsibranta ir pradeda mažai veikti, reikalaujamas vis stipresnių ir stipresnių vaistų dozių. Galų gale apnuodijame mūsų kūną ir nuo to susergame daugiau. Ieškokime mūsų organizmui švelnesnių ir tikresnių gydymo priemonių, kurios nepakenkia mūsų sveikatai ir atneša išgyjimą.

Augalinių vaistų vartojimas yra labai senas. Į augalinių vaistų gydymą dėmesys buvo atkreiptas kaip primityvių, taip civilizuočių tautų.

Pavyzdžiui, Kinija, Indija, Japonija vartoja augalinius vaistus jau 2.000 metų. Taip pat augalinius vaistus sėkmingai vartoja Šiaurės ir Pietų Amerikos indėnai. Europoje viduramžių laikotarpyje augalinė medicina buvo stipriai išsiplėtusi. Daugelis anos epochos gydytojų pasireiškė tiesiog augalinės medicinos žinovais, tyrinėtojais. Dėka jų, nors dar nebuvo anais laikais išstudijuotas žmogaus kūno veikimas moksliškai, bet su praktišku augaliniu gydymu atsiekdavo puikius rezultatus. XV ir XVIII šimtmečiuose jau buvo viešai skelbiami augalinio gydymo rezultatai. Laikui bėgant, žmonės pradėjo apsileisti, užmiršti augalinių vaistų reikšmingumą ir tik maža dalis gydytojų tęsė toliau savo įsitikinimą. Liaudyje žemdirbiai ir laukų gyventojai iš-

saugojo gydymosi būdą vaistažolėmis, nes jiems nebuvo galimybių sekti mokslinių tyrimų davinius, todėl pasiliko prie savo įsitikinimo ir žinių.

Kaip galima būtų išaiškinti tokį reiškinį, kad tokia paprasta ir pigi gydymo priemonė, kaip augaliniai vaistai, gali visai išnykti, nežiūrint, kad nėra jokių abejonių dėl jų gerumo?

Progresas ir vystymasis atnešė chemines sudėtis, kurios turi gydymo savybes, bet kenksmingos ir jas galima naudoti tik labai mažame kiekyje. Daugelį atvejų cheminiai vaistai sustabdo ligos plėtimąsi, bet neišgydo. Liga laikui bėgant ir vėl progresuoja, ir taip toliau daina be galo. Gyvename ligos kamuojami, silpnėja mūsų organizmas. Ligą turime prižiūrėti, nes neprižiūrinti ji išprovokuoja dar kitas ligas. Natūrali gydymo medicina šiandieną yra priėjusi iki tokio laipsnio, kad jau niekas neabejoja geromis veikimo pasekmėmis. Mes patys vienos savaitės bėgyje natūralios mitybos naudojimu įsitikinsime jų gerumu. Mums nereikalingi jokie kiti pašaliniai patarimai, rašymai, pasisakymai mūsų sveikatingumo atveju, nors dar ir nėra masiniai išsivystę naudojimo būdai. Natūrali mityba suteikia šias gydymo pirmenybes:

- 1) panikina pagrindinę ligos priežastį,
- 2) išgydo pagrindines ligas,
- 3) atgauname jėgas, pajėgumą ir optimizmą gyventi.

Natūralioje medicinoje yra atrastos tikros gydymo priemonės, kurios glūdi, vaisiuose, daržovėse, vitaminuose, mineraluose, hormonuose, priešinfekciniuose augaluose, kurie sustabdo ligų plėtimąsi, nes nėra kenkėjai ir neturi dirbtinų cheminių priemonių. Be to, suteikia daug naudingų pirmenybių, nes veikia lengvai, neerzinančiai savo gydymo forma ir nesudaro

ekonominių sunkumų, nuo kurių paslyja mūsų biudžetas. Ateityje, jei ne šiandieną, tai rytoj medicinos tyrimo institutai turės remtis augalinių vaistų išradimu ir artintis prie natūralaus gydymo metodų.

Todėl labai pravartu būtų kiekvienam iš mūsų įsigyti augalinių vaistažolių knygas, parašytas gydytojų mokslininkų, kurių veikimas jau nuo šimtmečių išbandytas, įrodytas pritaikintas masiniam naudojimui, kaip pigesnė ir tikresnė gydymo priemonė.

Moksliniai tyrimai yra nustatę, kad didelių ligų sukėlėjai yra Acido Urico rūgštis, mikrobai, nuodai ir nežinomos dar neištirtos priežastys. Pašalinimui šių kentėjų augalinė mityba turi šias apsaugojimo priemones.

Daugelį iš mūsų, ypač senatvėje, kamuoja muskuliariniai skausmai, kuriuos pajaučiame kojose ir šlaunyse, išsukia mumyse greitai nuovargį ir vaikščiojant sukelia kojose skausmus. Gydytojas Adrian Vander duoda prie šios ligos natūralaus gydymo patarimus: daryti šiltas sėdimas vandens vonias, pradedant nuo kelių minučių ir vis pripilant šiltesnę vandenį. Naudojimo indas turi būti toks, kad atsisėdus kojos liktų lauke, tik įmerkti užpakalinę kūno dalį. Sėdimos šiltos vonios sumažina žymiai skausmus. Prie šlaunų ir kojų reumatizmo pataria vaikščioti stipriu žingsniu, o vėliau pailsėti atsigulus ir kojas iškeliant aukštai. Draudžia valgyti mėsą, žuvį, kiaušinius, gerti alkoholį ir kavą. Rekomenduoja: tušintas daržoves, salotas įvairių rūšių, vaisius ir jogurtą ar rūgštų pieną, bent porą dubinėlių per dieną. Rūgštus pienas naikina nuodus žmogaus organizme. Iš vaistažolių pataria naudoti šią proporciją: pienių 10 gramų ir ramunėlių 15 gramų. Viską sumaišyti ir paimti iš šio mišinio du arbatinius šaukštukus vienam arbatos puodui vieną kartą per dieną.

Nemiga. Nemiga pas mus šiandieną yra dažnas reiškinys. Net ir tie, kurie galvoja, kad jie miega gerai, paprastai turi irgi nemigą silpnėjame ar stipresniame laipsnyje. Prie nemigos pirmoje eilėje reikia vartoti maistą, turintį pakankamą kiekį vitamino B. Mankšta, vaikščiojimas ir grynas oras taip pat naudinga. Nemiga ar stoka miego yra kitų ligų pasekmės reiškinys. Prie pagrindinių nemigos priežasčių priklauso šie kenkėjai: susijaudinimas, rūpesčiai, protinis darbas, kavos naudojimas ypač vakare, alkoholis ir nešvarus kraujas. Pirmiausia stenkimės atsikratyti šių kenkėjų — trukdytojų.

Daktaras Vander iš augalinių vaistažolių prieš nemigą nurodo šį receptą: Boldo lapų 10 gramų, valerionų 5 gramai, liepžiedžių

10 gramų, ramunėlių 10 gramų, Lupulo 5 gramai. Visas šias vaistažoles sumaišyti ir iš šio mišinio paimti vieną sriubos šaukštą vienam puodukui arbatos. Arbatą gerti prieš einant gulti.

Hormonai. Paprastai augaliniuose maisto produktuose retai tenka užtikti aprašymų, kur būtų nurodomi hormonai. Gydytojas Vander išvardina sekantį augalinį maistą, kuriame randasi hormonai: kviečių daiguose, dilgėlėse, vyšniose, rubarbare ir panaši sudėtis į moterišką hormoną yra saulėgrąžoje ir sojoje.

Jei kuris iš mūsų turime chroniškas ligas ir žinome, kiek metų mes jau gydomės alopatiniais vaistais ir liga vis nemazėja, ieškokime kitų išgyjimui priemonių, kurios natūraliu būdu suteiktų mums palengvinimą skausmuose. Pati gamta mums duoda ir nurodo tikras apsigynimo priemones, ir jei mes turėsime kantrybės, pasitikėsime natūralios mitybos ir vaistažolių galia tikrai neapsivilsime.

Naudotasi: Dr. Adrian Vander knyga: "Plantas Medicinales", išleista 1978 m. Barcelonoje, Ispanijoje. Ispanų kalba. Daktaras Vander yra parašęs apie 40 gydymo knygų.

• Atsiųsta paminėti

Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijos Suvažiavimo Darbai — IX tomas, Roma 1982 m.; 425 psl.; užsakymus siųsti šiuo adresu: **L.K.M. Akademija, Reikalų vedėjui, Piazza della Pilotta 4, 00187 — Roma, Italy**

Daina Šviesi — Alė Rūta — poezijos rinkinys 1983 m.; dailininkė — **Rasa Arbaite**; 44 psl. rankraštinis leidinys.

Kelonė į Vilnių — Anatolijus Kairys; "Draugo" premijuotas romanas; Lietuviškos Knygos Klubo leidinys; dailininkė — **A. Sutkuvienė**; 247 psl., kaina \$10.00.

Rinktiniai Raštai III t. — **Konstantinas Avizonis**; L.K.M. Akademijos leidinys; redagavo — dr. Avizonienė; 567 psl.

Lietuvos Bažnyčių Statytojai XIX-XX amž. — **Jurgis Gimbutas**; atspaudas iš: L.K.M. Akademijos Suvažiavimo Darbai IX t.; Roma 1982 m.

Pranciškonų Observantų — Bernardinų Gyvenimas ir Veikla Lietuvoje XV ir XVI amž. — **Viktoras Gidžiūnas**; atspaudas iš L.K.M. Akademijos Suvažiavimo Darbai IX t.; Roma 1982 m.

Lietuvių Vasario 16 Gimnazijos Metraštis 1982 — 1983; iliustruotas leidinys, 54 psl.

Lyrika — Marija Aukštaitė; dail. A.J. Navikevičius; 202 psl., kaina \$8.00, gaunama pas knygų platintojus.

Bendradarbis — Nek. Pr. Marijos seserų leidinys skirtas vienuolijos rėmėjams. Redakcijos adresas: Immaculate Conception Convent, Putnam, Ct., U.S.A., 06260.

Krivulė — leidžia Vakarų Europos Lietuvių Sielovada; redaguoja — k. P. Celiešius; adresas — Kirchenstr. 5, 8939 Bad Woerishofen, W. Germany.

Lietuvių Dienos — mėnesinis lietuvių kultūros ir visuomenės gyvenimo žurnalas, lietuvių ir anglų kalbomis; redaguoja redakcinė kolegija; adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif., 90029, U.S.A.; prenumerata metams — \$20.00, Kanadoje — \$25.00

Šaltinis — tikibinės ir tautinės minties žurnalas; leidžia — Šv. Kazimiero Sąjunga ir Tėvai marijonai; redaguoja k. S. Matulis, MIC. Metinė prenumerata — \$6.00, adresas: 16 Hound Rd., West Bridgeford, Nottingham NG2 6AH, England.

Pasaulio Lietuvis — leidinys bendruomenės minčiai ir gyvenimui; leidėjai — PLB; redaguoja redaktorių kolektyvas, prenumerata metams — \$10.00 redakcijos ir administracijos adresas: Pasaulio lietuvis, 5620 S. Claremont Ave., Chicago, Ill, 60636, U.S.A. Tel. (312) 778-2200.

Laiškai Lietuviams — Tėvų jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas; redaktorius J. Vaišnys, SJ; adresas — 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636, U.S.A.; prenumerata metams — \$8.00

Moterų Dirva — L.R.K. Moterų Sąjungos leidinys; redaktorė — Mrs. Dale Murray; prenumerata metams — \$5.00 Amerikoje, kitur — \$6.00. Adresas — 3005 N. 124th St., Brookfield, Wis. 53005, U.S.A.

Ateitis — lietuvių katalikiško jaunimo žurnalas; vyr. redaktorius — k. dr. K. Trimakas, 850 Des Plaines Ave., Apt. 409, Forest Park, Ill., 60130, U.S.A.; leidėjai — Ateitininkų Federacija; administracija — J. Polikaitis, 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, Ill. 60629, U.S.A.; prenumerata metams — \$9.00.

Metmenys — periodinis kultūrinis leidinys; redaktorių — **Vytautas Kavolis**; administratorė — **M. Paškevičienė** — 3308

W. 62nd Pl., Chicago, Ill., U.S.A., 60629; keturių numerių prenumerata — \$10.00; leidžia AM&M Publication.

Tėvynės Sargas — politikos ir socialinių mokslų žurnalas; redaktorius — **Petras Maldeikis**; red. adresas: 117 Sunset Drive, Hot Springs, Arkansas, U.S.A., 71901; vieno numerio kaina — \$4.00; administracija: A. Balčytis, 6819 S. Washtenaw Ave., Chicago, Ill., U.S.A., 60629.

Šv. Pranciškaus Varpelis — mėnesinis religinio - patriotinio turinio laikraštėlis; leidžia T.T. Pranciškonai; redaktorius — T.V. Gidžiūnas, O.F.M.; metinė prenumerata — \$5.00 adresas: Franciscan Fathers, Kennebunkport, Me. 04046, U.S.A.

Seleziečių Balsas — leidžia Lietuviai Seleziečiai; redaguoja — k. M. Burba, S.D.B.; redakcijos adresas — Lituani Don Bosco, Via Colonna 2, 00044 Frascati (Roma) — Italia.

Chronicle of the Catholic Church in Lithuania; Published by the Lithuanian Roman Catholic Priests' League of America; 351 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207, U.S.A.

Lituanus — Lithuanian quarterly — kultūros mokslo žurnalas anglų kalba; redaguoja A. Klimas, T. Remeikis, B. Vaškelis; prenumerata metams \$10.00; adresas: Lituanus - 6621 S. Troy, Chicago, Ill., U.S.A.

Skautų Aidas — Lietuvių Skautų S-gos leidinys jaunimui, redaktorius — A. Saulaitis, S.J.; adresas — 2345 Wets 56 Street, Chicago, Ill., U.S.A. 60636; administratorė — M. Jonikienė; adresas — 6346 So. Washtenaw Ave., Chicago, Ill., U.S.A. 60629; prenumerata metams — \$5.00.

Technikos Žodis — A.L. Inžinierių ir Architektų S-gos leidinys; redaguoja kolektyvas; administratorius — A. Brazdžiūnas; 7980 W. 127 St. Palos Park, Ill. 60464, U.S.A.; prenumerata metams \$6.00.

Naujoji Viltis — LSTK Neo-Lituania ir Amerikos Lietuvių Tautinė Sąjunga; redaguoja — A. Laikūnas, B. Nemickas, V. Valiukėnas; administratorius — B. Kasakaitis, 935 Beverly Rd. Cleveland Hts. Ohio 44121, U.S.A.

Eglutė — iliustruotas vaikų žurnalas; redaguoja ir leidžia N.P.M. Seserys, Putname; išeina kas mėnesį, metinė prenumerata \$7.00; adresas: Eglutė — Immaculate Conception Convent, Putnam, Conn., U.S.A., 06260.